

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ ҚЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 жылда үндестелген.
1952 март 2
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 43 (2473)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

Б О Х У Н Г У С О Л У Н Д А :

РСФСР-нің Дээди Советин чыылдырар дугайында РСФСР-нің Дээди Советинин Президиумунун чарлы (1 арын).
Областың колхозтарында часка белеткелдер (1 арын).
П. Колаев. — Лекция пропагандазын калбартыр (2 арын).

Мих. Хоменко. — Миргород (2 арын).
СОВЕТ ТУРГУЗУГ: Чөөн-Хемчик районда суму Советтеринин ажылын экижидер (3 арын).
К. Дилгидек. — Үндүрген шийтпирин күүселдиз дээш ажалдаар (3 арын).

Ф. Кельин. — Жоржи Амаду (3 арын).
Областың колхозтарында чылгы мал ажылын хөгжүдериңиң ийи чыл күрүнө планын күүсеткениңиң түндүлдери болгаш 1952 жылда сорулгалары (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Парткабинеттер — кадрларны марксизм-ленинизмниң теориязына чепсеглээриниң теоретиктиг болгаш методиктиг төвү

Большевик партия—кадрларын марксисчи-ленинчи өөрединче улуг кичээгенин салып келген болгаш салып турар. Марксисчи-ленинчи теория бистин кадрларынчы нийтилер хөгжүдериңиң хоойлуларынын дугайында болгаш политиктиг демиселдин дугайында билгилерине чепсеглеп, пролетаржи интернационализмге, совет патристизмге, улустарнын сталинчы эйнайралына кижизидип, даштыкы иштикинчи политиктиг байдалын хостуу-биле анализтеп билдиринге өөредип турар.

Марксизм-ленинизмниң теориязын бистин кадрларынчы өөрсип шийгээдип алырынга бүгү-ле таарымчалыг байдалдарны болысчегик партия тургузуп берген.

Марксизм-ленинизмниң теориязы-биле кадрларны чепсеглээр чорукка районнар болгаш хоорай комитеттеринин парткабинеттери улуг рольду ойнап турар. Парткабинеттер болза, пропагандагерге, марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турарларга болгаш ВКП(б) районнарынчы илеткелчилер бөлүгүнүн кежигүннеринге база агитколлективтер удурукчуларынга теоретиктиг болгаш методиктиг дузаны көргүзүп турар.

Бистин областың районнарынчы шүптүзүндө база Кызыл хоорайда ВКП(б)-нин районнар болгаш хоорай комитеттеринин парткабинеттери ажалдап турар. Бо чылдын ВКП(б)-нин чамдык райкомпары парткабинеттеринин ажалын элээн экижиткен. Ылангыя ВКП(б)-нин Сүт-Хөл, Биш-Хем, Чөөн-Хемчик, Чаа-Хөл, Каа-Хем, Улуг-Хем райкомнарынчы парткабинеттери болза, ВКП(б) обкомунун VII пленумунун доктаалын херек кырынга боттадырып, пропагандагеринин политиктиг билин болгаш методиктиг мергежилни бедидеринин семинария доктаамал чорудуп, дуржулга солчурунун чөвүдөл хуралдарын эртирип турар. Чижээ, ВКП(б)-нин Чаа-Хөл райкомунун парткабинеттери районда дуржулгалыг пропагандагерлер Соронин болгаш Седип оларнын кичээлдеринге районун партия чырыдышыкынын четкизинде багытлап турар пропагандагерини ийи удаа олуруштурган.

Ол парткабинеттер болза, марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турар партия, совет активтеринин бот-өөредилге планын тургузарында дузалажып, оларнын өөредилгезин шын организастап, бодунук шүгүмү-биле хүн-бүрү контролдап, өй-өйдө беседалажышыкыны чорудуп турар. Боттары өөрсип турарларга дузалажыр консультандылар боттары өөрсип турарларга чаягыстап болгаш организасты-биле консультацияларны чорудуп турар, оларнын өөредилге талазы-биле дуржулга солчур теоретиктиг конференцияларын база организастап турар. Сүт-Хөл районда марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турарларнын өөредилге талазы-биле дуржулга солчур конференцияларын ВКП(б) райкомунун секретары эштер Агван болгаш Улькин олар боттары кижип эртирип турарлар. Оон ангыда ол парткабинеттерде пропагандагерге херектиг литератураларны аңгылап делгезин болгаш ат-данзызын кылгаш аскан. Парткабинеттеринин номчукулары хүн-бүрүдө-ле көвүдөп, партия, совет активтеринин эзулуг теоретиктиг болгаш методиктиг төвү болуп турар.

Парткабинеттеринин ол районнарда шак мынчаар эки ажалдап турарындан политшколаларнын болгаш бөлгүмнерин дыка хөй пропагандагер кичээлдерини организастып болгаш бедик идея-деннелге эртирип турар апарган.

В. И. Ленинниң Чогаалы фия дылда үнгөн

ПЕТРОЗАВОДСК В. И. Ленинниң ийи томун Чогаалдарынчы ийги томун Карел-Фин ССР-иниң күрүнениң ном үндүрер чери фин дылда очулгасын парлап үндүргөн.

И. В. Сталинниң Чогаалдарынчы чедиги томун туркмен дылда парлап үндүргөн

АШХАБАД. Туркмен ССР-иниң күрүнениң ном үндүрер чери И. В. Сталинниң Чогаалдарынчы чедиги томун туркмен дылче очулгасын парлап үндүргөн.

Оон-биле кады, ВКП(б)-нин чамдык райкомпары парткабинеттеринин ажалын боттуг удуртпайн турар. Ылангыя ВКП(б)-нин Мөңгүн-Тайга, Бай-Тайга райкомпары парткабинеттеринин ажалын экижидеринче сагыш салбаанындан парткабинеттер мынчага чедир ажалдаар таарымчалыг бажың-биле безин хандырттырмаан. Ынчангаш ол парткабинеттеринин ном фондузу чөп ажыглатыммай шыгжагда чыгыдып турар.

Ол ышкаш ВКП(б)-нин Тою, Барыин-Хемчик, Тере-Хөл райкомнарынчы парткабинеттери пропагандагер-биле болгаш марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турарлар бажың-биле болгаш таарымчалыг бажың-биле безин хандырттырмаан. ВКП(б)-нин Тою райкомунун парткабинеттери бодунун ажылычы мынчага чедир эгелеп кирбейн турар. Өөредилге чылы эгелээнинден бээр ВКП(б)-нин Тою райкомунун пропагандагеринин чангыс-даа семинарын эртирбээн, дуржулга солчурунун чөвүдөл хуралдарын организаставаан. Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турарларга дузаламчы болур лекциялар номчулганын, консультацияларны чорутпайн турар.

ВКП(б)-нин Барыин-Хемчик райкомунун парткабинеттери пропагандагеринин семинарын кончуг эвээш эртирип турар. Ынчангаш ол районда чамдык пропагандагер кичээлдерини куду идея-деннелге эртирип турар. Ылангыя «Ленин оруу», «Совет Тывааның беш чыл ою» колхозтарда политшколаларнын пропагандагерини эштер Эрес-оол, Хривээ олар кичээлдерге белеткел чок башкылап, чүгле өөредилге номун номчуурунга өлжөжин турар.

ВКП(б)-нин райкомнарынчы болгаш хооркомунун сорулгазы болза, парткабинеттеринин ажалында туруп турар четпестери дораан узуткааш, парткабинеттериниң партия чырыдышыкынын системасынга теоретиктиг болгаш методиктиг ажалдын эзулуг төвү кылдыр тургузары болур.

Ол сорулганы күүседирде парткабинеттер болза, пропагандагеринин теориялыг билин, методиктиг мергежилни бедидеринин семинарларын ВКП(б) ТК-нын айтканын эзугаар ай санында доктаамал эртирип, эки ажалдыг пропагандагеринин дуржулгазын непередир. Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турарлар-биле ажалды күштелдирип, оларга дуза болур лекциялар номчулганын организастаар, консультацияларны чорудар, беседалажышыкынын эртирер болгаш пропагандагерге, марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөрсип турарларга херектиг литератураларны аңгылап делгээр, а данзызын чарлап азар. ВКП(б) райкомнарынчы илеткелчилер бөлүгүнүн кежигүннеринин, агитколлектив удурукчуларынчы семинарларын, институттаржы хуралдарын эртирип, анаа лекцияларнын, илеткелдериниң идеялиг утка-шынарын бедилер айтырылганын чугаалажып, ажалдын дуржулгазын солчурун организастаар херек.

Парткабинеттер ажалдакчылары номнарын аңгы-аңгы аайы-биле ылгаш карточкалап тургузар, ат-данзызын кылгаш, азып чарлаар болгаш чечен-чогаал литератураларнын дугайында номчукулар конференцияларын организастап эртирер.

Парткабинеттеринин ажалын экижидеринге ажал планы улуг уjur дузалыг. План эзугаар ажалдап, оон күүселдизин чогуур өй-шаанда организастаандан оларнын ажалы үрө-түндүлдиг болур.

ВКП(б) райкомпары болгаш хооркому парткабинеттеринин ажалын үргүлчү контролдап, практиктиг дузаны көргүзөрин чедип алыр уjurлуг.

Орус дылдан очулгасын ВКП(б) ТК-нын чанында Маркс—Энгельс—Ленинниң институтунун Карел-Фин филиалы күүсеткен. (СЭТА).

Орус дылдан очулгасын ВКП(б) ТК-нын чанында Маркс—Энгельс—Ленинниң институтунун Туркмен филиалы күүсеткен. (СЭТА).

РСФСР-нің Дээди Советин чыылдырар дугайында РСФСР-нің Дээди Советинин Президиумунун Ч А Р Л Ы Ы

РСФСР-нің Дээди Советинин Президиумунун доктаалы болза: Россияны Совет Федеративтик Социалистик Республиказынчы Дээди Советинин ийги сессиязын 1952 чылдын март 26-да Москва хоорайга чыылдырар.

РСФСР-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргазы М. ТАРАСОВ.
РСФСР-нің Дээди Советинин Президиумунун Секретары И. ЗИМИН.
Москва, 1952 чылдын февраль 27.

Н. В. Гогольга алдар болдурган эртем сессиязы

Февральдын 27-де А. М. Горький аттыг делегей литератураның институтунда Н. В. Гогольду өлгөн хүнүнден бээр чүс чыл болганынга алдар болдурган эртем сессиязы Институттун директору А. М. Еглия эге сөс алгаш ажиткан.

Делегей культуразынын хөгжүлдезинге улуг орус чогаалчыны кескү ролунун, орус болгаш украин литератураларын тургузарына оон өлүм чок чогаалдарын уjur-дузанын дугайында илеткел болган. Сессия ийи хүн үргүлчүлээ.

Н. В. Гогольду өлгөн хүнүндө бээр чүс чыл болганынга

ССРЭ-нин В. И. Ленин аттыг Күрүнө музейинде февраль 25-те улуг орус чогаалчы Н. В. Гогольду өлгөннүндөн бээр чүс чыл болганынга хамаарыштырган делгелге ажиткан.

Совет эрге-чыгырганын чылдарында улуг чогаалчынын номнары бистин чурттуң улустарнын 38 дылында парлатынган.

Делгеленин ортузунда — чогаалчынын улуг портрдин тургускан. Н. В. Гогольдуң «Мээн бодалым, мээн адым, мээн күш-ажылым Россияга хамааржыр» деп алдарлыг чугаазын кескү кылдыр бижээш аскан.

КАЛМГА. Н. В. Гогольду өлгөн хүнүнден бээр чүс чыл болганынга алдар болдурган делгелге областың чурт музейинде ажитынган. Улуг чогаалчынын Калугага келгенин көргүзүп турар материалдары ында делгелге салган.

Көргүзүлгелде — революция мурунда болгаш совет эрге-чыгырганын чылдарында парлап үндүргөн чогаалчынын хөй саныг чогаалдарын салган. Н. В. Гогольдуң чогаалдарын нийти тиражи ССРЭ-де 20 миллион кезек алып турар деп солун санын кирип турар.

Майна Н. В. Гоголь 1849, 1850 болгаш 1851 чылдарда чорашан. Ол үдө чогаалчы «Өлүг сүзөинер» деп чогаалчынын ийги томун бижип турган болгаш ынчаардагы Калуганын амыдырал байдалы анаа элбек материалдарын берген.

Делгеленин бир кезеңде Н. В. Гогольдуң украин, грузин, азербайджан, армян, узбек, туркмен, казах болгаш өске-даа дылдарла парлатынган чогаалдарын чыгаш салган.

Чогаалчынын чурттап турганы бажынын македин болгаш Гогольдуң Калугага чурттап турганынга алдар болдурган ол черин чурукчуларынын ажалдарын делгелге салган. (СЭТА).

Колхозтар шөлдеринде хар ызырындырышыкыны

Сөөлгү хүннерде Москва облазын девискээринде элбекшилдиг хар чаапкан. Ховуларда хар ызырындырышыкынын ажылы калбарып турар.

Чорудар уjurлуг. Чамдык районнарын колхозтары бодунун онаалдазын күүсеткен.

Областың көдээ ажал-агы артели бо кыжын 100 муң гектар шөлге хар ызырындырышыкыны

Хөй-хөй көдээ ажал-агы артели аът болгаш трактор күжү хар ызырындырышыкы-биле харны ооргалай чара тырттарында ажаллап турар.

Областың колхозтарында часка белеткелдер

Механизаторлар школазында

Улуг-Хем районун колхозтарын-дан келген 38 оолдар, кыстар Шаган-Арыг МТС-инде беш ай хуусаалыг механизаторлар школазында өөрсип турар. Школада өөрсип турар кижилер чүгле трактор херээн өөрсип турар эвес, ол ышкаш өске-даа эртемнери база өөрсип турар.

чир-оол, Назытты болгаш районун көдээ ажал-агы килдизиниң эргелдизи Мусимов олар улуг кичээгени салып кызымакай башкылап турар. Келир үенин анык механизаторларыннан Дакта-оол, Туван-оол, Афанасьев, урулгардан Чапчымаа, Кызыл-уруг болгаш өске-даа дынакчылар эки өөрсип, техниканы билер талазы-биле шыгларап турар.

Школаның дынакчылары теория талазы-биле өөрсип-биле кады хостуштактарында трактор моторун септээринин бригадаларына барып практика кырынга септээрин база өөрсип турар.

Механизаторлар школазынын бо дынакчылары ам удавас өөредилгезин дооскаш, часкы тарылга кирер механизаторларнын хүрээленин көвүдөдип, тарылганы бедик агротехникти доозарынга киржир.

Анык механизаторлар болур оолдар, кыстарнын техниканы эки шийгээдип алырыңче трактористер Бал-

Мотористер септелгеде киржип турар

Самагалдай МТС-тин механизаторлары часкы тарылгага белеткел ажалдарын эки чорудуп турар.

гаш өске-даа чепсек-херекселдерин холдан үндүр септел дооскан. Арткаң 4 тракторларны удавас септел доозар.

МТС-тин септелге мастерскаязынын мотор септээр бригадазы тракторлар болгаш жомуда чепсек-херекселдерин септелгезин кыска хуусаада доозар дээш социалистик чарыш салган ажалдап турар. Олар 9 тракторларын, 8 андазыннарын бол-

Мотор септекчилери Мөңге, Хаян, херэжен тракторист Херелмаа часкы хову ажалдарыннын үезинде тракторлар тура дүшпейн, бедик бүдүрүкчүлүг ажалдазын дээш, эң кызымакай ажалдап, хүн нормаларын үргүлчү ажыр күүседип турарлар.

Өвүр районун Дус-Дагда «Совет Тыванын беш чыл ою» колхоз часкы тарылгага белеткелди күштелдирип турар. 25 андазынын, 17 илирини, 49 хомутту болгаш өске-даа үүрмек херекселдерин септел дооскан. Септелге ажалында колхозтун дарганнары Манай-Дары, Комбуй-оол

олар чүткүлдүг ажалдап, хүнде ажал нормазын 120—150 хуу чедир күүседип турарлар.

Колхозтун херэженнери тарылга шөлүңге хар моондактаар ажалды чорудуп турар. Оларнын иштинде Севецап, Бавуу олар эки ажалдап турар. Колхозта үезин арыглаашкыны үргүлчүлөп турар.

Колхозтар тудугларынын материалдарынын белеткелин дүргедедир Социалистик чарыш калбарып турар

Сүт-Хөл районда Сталин аттыг көдээ ажал-агы артелинин баштаар чери тудуг материалын белеткээрин кыска хуусаада чорударыңче, улуг кичээгей салып, ол ажалче эр, херэжен колхозчуларын организастап кирген. Ажалды эки организастаанын ачызында тудугта хереглээринге кирер 5000 чудук белеткээр пландан 3770 ажыг чудукту тайгада кезип белеткээр. Белеткетинген чудуктан 2520 ажыгны колхоз төвүндө сөөртүп эккеп алган.

Тудуг материалынын белеткелинде ажалдап турарлардан эштер Дауын-оол, Орус-оол болгаш өске-даа кижилер нормазын хүн-бүрүдө 150—160 хуу күүседип, мурнакчы болуп турар.

Тайгада кезип белеткээр чудукту сөөртүрүңге дөртөн дөрт аътты тускайлап үскөн. Ыш сөөртүрүңде 33

Тудуг материалынын белеткелинде ажалдап турарлардан эштер Дауын-оол, Орус-оол болгаш өске-даа кижилер нормазын хүн-бүрүдө 150—160 хуу күүседип, мурнакчы болуп турар.

Тудуг материалынга хереглетинер ыяшты кыска хуусаада бүрүн белеткел алып дээш чарыш ыяш белеткелинде ажалдап турар кижилерин ортузунда калбартынган болгаш кижилерин бөрүзү кызымакай ажалдап турар.

Тудуг планын күүседир дээш

Чөөн-Хемчик районун Шени сумузуңда «Большевик» колхозта Мартан-оол бригадирлээн тудуг бригадазы 1952 чылдын тудугларында херек ыяш материалын январь айнын 24-тен бээр белеткел турар. Тудугнун ыяш белеткелинде 32 кижилер ыяшты кезип, чоңуп, машина оруунче үндүрүп турар.

ажылдап турар болгаш оларнын иштинде Сыгыр-оол, Самбун олар хүнде ажал нормазын 100—150 хуу чедир, сөөртүлгедө Самбажык 150 хуу чедир күүседип турар.

Олар чоокку үеге чедир бажын тудуунга 1540 чудукту, 657 мааназын, мал кажааларынын тудуунга хереглээр 1899 чудукту белеткел алганнар. Дилгилерде 8 кижилер

«Большевик» колхозтун тудуг бригадазы хар кыры-биле бо чылын хереглетинер тудуг материалдарын суурга белеткел алыры-биле бот-боттарынын аразында социалистик чарышты калбартып, тудуг планын бүрүн күүседир дээш чүткүлдүг ажалдап турарлар.

Тудуг материалдарын сөөртүрүңче кичээнгенин дыңзыдар

Бай-Тайга районда «Дөң-Терек» көдээ ажал-агы артелинин баштаар чери, оң даргазы Маадыр тудуг материалын колхоз төвүнче сөөртүрүңче кичээнгенин салбайн турар.

транспорттун база-ла сөөртүлгезе эки таарыштырып кирибей келген болгаш тудуг материалын сөөртүрүңче кичээнгенин чогуур үезинде салбайн турар.

Көдээ ажал-агы артели бо чылын тудугта хереглээр 1330 кубометр тудуг ыяжынын бир муң алдан ажыг кубометрин белеткел алган. Ынчалза-даа ол тудуг ыяжындан колхоз төвүнче чүгле 30 кубометр ыяш сөөртүп эккеп алган болуп турар. Белеткетинген ыяш эмге-сексе чок салдынганындан дүргөн үрелип болур.

Тудуг материалынын белеткелинин болгаш оң сөөртүлгезинин дугайында ажалдын четпес чоруун райкүүс-ком четпес деп көргөш, тудуг материалдарын тудуг шөлүңче сөөртүрүңче автомашинаны, аът транспорттун чөп ажыглаар дугайында тодаргай айтышыкынын колхоз даргазынга берген. Ол ышкаш районда көдээ болгаш колхозтар тудуунун килдизин колхозта тудуг ажалынын канчаар чоруп турарын чогуур негелдизинге чедир хынавайн турганын райкүүс-комдан демделгээш, ол черден колхоз тудугларыңче улуг кичээнгенин салырын негээш.

Колхоз бо чылын 11 бажын тудуп тургузар уjurлуг. Тудуг ыяжын чогуур үезинде тудуг шөлүңче сөөртүрүңче турарын уjurундан ам бо хүннерде чангыс бажынын ханазын тудуп тургускан.

Тудуг ыяжын сөөртүрүңче автомашинаны ажыглавайн турар. Аът

Чепсек-херекселдерни септел турар

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» деп улгатыр катыштырган көдээ ажал-агы артелинин кежигүнү, он алды чыл стажыг хоочун дарган Ооржак Дыпыл болгаш оон дузалакчызы анык дарган Куулар Чозар часкы тарылгага чугула херектиг дериг-херекселдерин, 14 андазынын, 32 илирини бүрүн септел дооскаш, ам 2 септелгезин болгаш 25 тергелерин септелгезин кылып турар.

макай ажалдап турар. Дарганнарын кылган ажылы чүгле эки шынарлыг болуп турар болгаш олар боттары нормазын хүн-бүрүдө 125—150 хуу күүседип турар.

Часкы тарылгага кирер херекселдерин септелгезин мартта бүрүн доозар деп хүлээлгени алган кызы-

Тарылгага чугула херектиг херекселдерин септелгезин кыска хуусаада доозар деп хүлээлгенин хүлээлгезин дарганнарын күүседип шыдаарынга колхоз баштаар чери болгаш колхоз кежигүннери бузуреп, эң эки септелгенин херекселдер-биле часкы тарылгага киргеш кыска хуусаада доозар деп турар.

Тарылгага белеткелди күштелдирер

Чаа-Хөл районда «Бай-Булуң» көдээ ажал-агы артелинин баштаар чери часкы хову ажалынга белеткелди четпес организастап турар. Часкы тарылгага кирер 14 андазыннарнын септелгезин дооскан болуп турар, а херек кырында хынап көөргө, андазыннарнын чамдызынын чүгле бизин кадап каан, ээрилерин четче эвес болуп турар. База чээрби ажыг хомуттар кандыг-даа херексел чок складта чыгыдып турар.

үрезинни дарый четчелеп алыр талазы-биле боттуг хемчег албайн турар.

Бедик дүжүттү алыры-биле колхозтун тарылга ховузуңга өдөк, хүл төгер ажал мырынай чоруваан. Часкы тарылгага ам-даа 7 тонна ажыг үрезин белеткетинмээн. Ол

Көдээ ажал-агы артелинин даргазы Комбу часкы тарылга ажалыңче кичээнгенин салбааны-биле үрезин четчелетиммээн болгаш дериг-херекселдер чогуур негелдизинге чедир септелгезин болуп турар. Часкы тарылгага чедир сангыг хонуктар арткаң. Ынчангаш септелге ажалын кыска хуусаада эң эки шынарлыг кылдыр кылып, үрезинни долдур болгаш ажыр белеткел алыр артель баштаар черинде болгаш ында партия эге организастаандан улуу-биле негетинип турар.

Септелге доозулган

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон биле). Улуг-Хем районун Хайыракында Во-рошилов аттыг колхоз 1952 чылдын часкы тарылга кампаниязынга бе-

леткел ажалдарын эки чорудуп турар. Ол колхозтун дарганнары көдээ ажал-агынын чепсек-херекселдеринин септелгезин 140 хуу күүсеткен.

Лекция пропагандазын калбартыр

Податиктиг болгаш эртем билгилерин непередиринин талазы-биле Бүгү-эвилел нийтиледдин салбыры Кызыл районунга 1951 чылдын апрель айда организастынып тургустунган. Бо кыска үениң дургустунда нийтиледдин район салбыры нийтиледдин чингине кижигүнгүне 9 кижини, чаржакчы кижигүнгүне 17 кижини хүлээп алган. Тургустунуп келгенинен бээр нийтиледдин район салбырынын лекторлары районун ажалдык чоннарынга 114 лекцияларны номчуп берген. Ол лекцияларны нийтизи-биле 5120 кижидиң эртен.

Сөөлү үеде нийтиледдин район салбырынын ажылы элээн экижээ. Нийтиледдин район салбырынын ажылынын экижиринге политиктиг болгаш эртем билгилер шеп-гедиринин талазы-биле Бүгү-эвилел нийтиледдин VIII, база нийтиледдин область салбырынын V пленумарынын шийтирлерин таныжып чугаалашкан нийтиледдин чингине болгаш чаржакчы кижигүнгүнерин чоокта-чаа болуп эрткен нийти хуралы улуг ролдулуг болган.

Ол хуралда санал шүгүмчүлүк кылган нийтилед кижигүнгүнери нийтиледдин район салбырынын ажылында туруп турар чептестерин тодаргай илереткен болгаш моон сонгааргы ажалдык дугайында боттарынын ажалдык саналдарын бергенер. Нийтиледдин чингине кижигүнгү эш Селин бодунун саналында нийтиледдин район салбырынын нийтилед кижигүнгүнери-биле боттуп ажал чорутпайн, оларнын ажылын хүн-бүрү удуртпайн, контролдавайн турарын, нийтилед кижигүнгүнерини иденкейини куду болуп турарын шүгүмчүлээ. Ылангыч ВКП(б) райкомунун ажалдыкчызы турган, нийтилед кижигүнгү эш Очур-оол чингиз арга-биле акша ажалдап алдырын болааш, лекцияларны куду шыгарга номчуп, лекциянын теманын каяа номчуп, боюнча-даа өөренип көрбөйн дужа-кембике-де таварышкан черинге номчуп чорашан. Чижээ, В. И. Ленинниң «Бир базым бурунгаар ийи базым аткаар» деп номунун дугайында лекцияны Кара-Хаак школанын өөреникчилеринге номчашан, ол өөреникчилер ол номун дугайын өөренишкен чүве болганда оон чүндү-даа билеп албааннар. Бо чорук нийтиледдин район салбырынын лекцияларны канчаар номчуп турарына хыналда чогулган болуп турар.

Оон ийи эш Селин нийтилед кижигүнгүнеринге бодунун лекцияны бижип белекелеп, номчуп турарын дугайында дуржулгазын чугаалаан. Ол, лекцияны бижип тургузарда Ленин—Сталинның чогаалдарын болгаш уран-чогаал литератураларын ажылап тургаш кыска болгаш биддингир кылдыр тургузуп, ол лекцияларны амыдыралдын чаа фактылары-биле холбаштырып турар. Лекцияны ажылчы чонун негелде сонуургалын эзугаар номчуп турар. Оон өске-даа аштер нийтиледдин район салбырынын ажылында чептестерни узуткаарын аргазынын, база ажалды экижидеринин дугайында саналдарын бергенер.

Нийтиледдин район салбыры хуралга илерээн чептестерни узуткаар, ажалды экижидер сорулга-биле мындыг хемчеглерни ап чорудуп турар: нийтилед кижигүнгүнеринге боттуп даалганы берип, чомчуур лекцияларынның темалары тодаргай берип турар. Районунуң бүгү клубтарында, номчулга бажынкыларынын чанында лекторийлерни организастаан, ол лекторийлерге чүгле нийтилед кижигүнгүнери лекциялар номчуп турар эвес, көдээ интеллигенттерни база лекцияларны номчуп турар. Нийтиледдин район салбыры бар лекцияларнын дандызын кылгаш партия эге организастыларынче тараткан. Лекциянын дандызын тараткан соонда колхозчулар сонургалдык лекциязын номчуп бээрин дилеп турар апарган. Чоокта чаа «Бүгү-делегей байданын дугайында» база «Коммунизмниң улуг тудугларынын дугайында» лекцияларны номчуп бээрин дилээп чагытлар нийтиледдин район салбырына келген. Ол чагытларны эзугаар «Бүгү-делегей байданын дугайында» лекцияны колхозчуларга номчуп берип турар. «Коммунизмниң улуг тудугларынын дугайында» лекцияны номчуп бээрине белекел турар.

Нийтиледдин район салбыры эртен чылын ховар номчутуун турган бойдус эртемниң дугайында, көдээ ажалды-агый дугайында, медицина дугайында лекцияларны чурттакчыларга хей номчурун болгаш политшколаарынын, бөлгүмнериниң дыйнакчыларына, марксизм-ленинизм боттары өөренип турарларга дузалачы болуп лекцияларын калбартырып планнап турар.

Лекцияларнын идеялиг дечлеин бедиринге, оон номчулганын чеп организастаарына, нийтилед кижигүнгүнериниң иденкейин бедер телээде оларнын ажылына боттуп удуртулганы, шынгы контролю боттандырынына хамаарышкан ажалдарны шынгырадыры-биле нийтиледдин район салбыры ажалдап турар.

Чоокта чаа Эрзин районда «Коммунизмче орук» көдээ ажалды-агый артелинде партия эге организастынын ажык хуралы болган. Аңаа сумуда политшколанын өөредилгезин чоруп турарынын дугайында пропагандист эш Тамдынын илеткелин дынаан.

Пропагандист илеткелинден ач көөрге, ук политшкола 1951 чылдын октябрь 25-тен эгелеп 13 кижидиң чыгып чыккан. Оон бээр программа эзугаар 8-9 дугаар темаларны өөренип эрткен болгаш политшколанын дыйнакчыларынын хей нуруузу өөренип эрткен темаларны эки шингээп алган.

Ындыг болза-даа, оон-биле чергелештир политшколанын ажылында чептестер эвээш эвес деп пропагандист демдеглээ. Чүд дизе, өөредилге чыгы эгелээден бээр кичээл 16 удаа болуп ужурулг турган болза, херек кырында чүгле 10 удаа болган, ыңчаарга 4 кичээл чылда-гаан чок болгаш 2 кичээл чылда-гаанын үздүгөн. Дыйнакчыларнын талазындан кичээл үзер чоруктар хей удаа болуп турар. Чижээ, политшколанын дыйнакчылары Бөм-бүрүк болгаш Дочун олар 10—10 удаа кичээлдер үскен. Ол ышакш кичээл үзер чоруктар өске-даа дыйнакчыларнын талазында бар болуп турар.

Партия өөредилгезин кандыг-даа чылдаган чок үзүп, боттарынын политиктиг билин бедидип алырып чугулага көрбөй турар чамдык коммунистерни партия эге организастынын кандыг-даа хемчег албайн анаа эртирп турган. ВКП(б) Эрзин райкомун ол политшколанын ажылында боттуп удуртулганы болгаш дузалачыны багай көргүзүп келген. Ук политшколанын пропагандизи Кызылче бир неделя иштинде семинарга чоруй баарга ВКП(б) райкомун оон орунга шыраак пропагандист чорудуп бээр ужурулг тургаш, харын пропагандистин хүлээлгезин күсүдерин анаа-ла бир чорумал кижиге (райком төлээзи Очур-оолга) чагып каарга, оозу чангыс-даа кичээл чорутпаш.

Ол хуралга санал берип чүве чугаалаан коммунистер политшколанын ажылында чептестерни илеретпашаан, партия өөредилгезиниң херээн чугулага көрбөйн кичээл үзүп турар кижилерни болгаш ол дугайында кандыг-даа хемчег албайн шак ындыг фактылар биле элтежин турган партия эге организастынын чиндиги-биле шүгүмчүлээ.

Хуралдан политшколанын ажылында илерээн чептестерни дарый узуткаар болгаш сумуда партия өөредилгезиниң шынарын экижидеринче утлаанга тодаргай шийтириниң хүлээп алган.

Нийтиледдин район салбыры хуралга илерээн чептестерни узуткаар, ажалды экижидер сорулга-биле мындыг хемчеглерни ап чорудуп турар: нийтилед кижигүнгүнеринге боттуп даалганы берип, чомчуур лекцияларынның темалары тодаргай берип турар. Районунуң бүгү клубтарында, номчулга бажынкыларынын чанында лекторийлерни организастаан, ол лекторийлерге чүгле нийтилед кижигүнгүнери лекциялар номчуп турар эвес, көдээ интеллигенттерни база лекцияларны номчуп турар. Нийтиледдин район салбыры бар лекцияларнын дандызын кылгаш партия эге организастыларынче тараткан. Лекциянын дандызын тараткан соонда колхозчулар сонургалдык лекциязын номчуп бээрин дилеп турар апарган. Чоокта чаа «Бүгү-делегей байданын дугайында» база «Коммунизмниң улуг тудугларынын дугайында» лекцияларны номчуп бээрин дилээп чагытлар нийтиледдин район салбырына келген. Ол чагытларны эзугаар «Бүгү-делегей байданын дугайында» лекцияны колхозчуларга номчуп берип турар. «Коммунизмниң улуг тудугларынын дугайында» лекцияны номчуп бээрине белекел турар.

Нийтиледдин район салбыры эртен чылын ховар номчутуун турган бойдус эртемниң дугайында, көдээ ажалды-агый дугайында, медицина дугайында лекцияларны чурттакчыларга хей номчурун болгаш политшколаарынын, бөлгүмнериниң дыйнакчыларына, марксизм-ленинизм боттары өөренип турарларга дузалачы болуп лекцияларын калбартырып планнап турар.

Лекцияларнын идеялиг дечлеин бедиринге, оон номчулганын чеп организастаарына, нийтилед кижигүнгүнериниң иденкейин бедер телээде оларнын ажылына боттуп удуртулганы, шынгы контролю боттандырынына хамаарышкан ажалдарны шынгырадыры-биле нийтиледдин район салбыры ажалдап турар.

Чоокта чаа Эрзин районда «Коммунизмче орук» көдээ ажалды-агый артелинде партия эге организастынын ажык хуралы болган. Аңаа сумуда политшколанын өөредилгезин чоруп турарынын дугайында пропагандист эш Тамдынын илеткелин дынаан.

Пропагандист илеткелинден ач көөрге, ук политшкола 1951 чылдын октябрь 25-тен эгелеп 13 кижидиң чыгып чыккан. Оон бээр программа эзугаар 8-9 дугаар темаларны өөренип эрткен болгаш политшколанын дыйнакчыларынын хей нуруузу өөренип эрткен темаларны эки шингээп алган.

Ындыг болза-даа, оон-биле чергелештир политшколанын ажылында чептестер эвээш эвес деп пропагандист демдеглээ. Чүд дизе, өөредилге чыгы эгелээден бээр кичээл 16 удаа болуп ужурулг турган болза, херек кырында чүгле 10 удаа болган, ыңчаарга 4 кичээл чылда-гаан чок болгаш 2 кичээл чылда-гаанын үздүгөн. Дыйнакчыларнын талазындан кичээл үзер чоруктар хей удаа болуп турар. Чижээ, политшколанын дыйнакчылары Бөм-бүрүк болгаш Дочун олар 10—10 удаа кичээлдер үскен. Ол ышакш кичээл үзер чоруктар өске-даа дыйнакчыларнын талазында бар болуп турар.

Партия өөредилгезин кандыг-даа чылдаган чок үзүп, боттарынын политиктиг билин бедидип алырып чугулага көрбөй турар чамдык коммунистерни партия эге организастынын кандыг-даа хемчег албайн анаа эртирп турган. ВКП(б) Эрзин райкомун ол политшколанын ажылында боттуп удуртулганы болгаш дузалачыны багай көргүзүп келген. Ук политшколанын пропагандизи Кызылче бир неделя иштинде семинарга чоруй баарга ВКП(б) райкомун оон орунга шыраак пропагандист чорудуп бээр ужурулг тургаш, харын пропагандистин хүлээлгезин күсүдерин анаа-ла бир чорумал кижиге (райком төлээзи Очур-оолга) чагып каарга, оозу чангыс-даа кичээл чорутпаш.

Ол хуралга санал берип чүве чугаалаан коммунистер политшколанын ажылында чептестерни илеретпашаан, партия өөредилгезиниң херээн чугулага көрбөйн кичээл үзүп турар кижилерни болгаш ол дугайында кандыг-даа хемчег албайн шак ындыг фактылар биле элтежин турган партия эге организастынын чиндиги-биле шүгүмчүлээ.

Хуралдан политшколанын ажылында илерээн чептестерни дарый узуткаар болгаш сумуда партия өөредилгезиниң шынарын экижидеринче утлаанга тодаргай шийтириниң хүлээп алган.

Чоокта чаа Эрзин районда «Коммунизмче орук» көдээ ажалды-агый артелинде партия эге организастынын ажык хуралы болган. Аңаа сумуда политшколанын өөредилгезин чоруп турарынын дугайында пропагандист эш Тамдынын илеткелин дынаан.

Пропагандист илеткелинден ач көөрге, ук политшкола 1951 чылдын октябрь 25-тен эгелеп 13 кижидиң чыгып чыккан. Оон бээр программа эзугаар 8-9 дугаар темаларны өөренип эрткен болгаш политшколанын дыйнакчыларынын хей нуруузу өөренип эрткен темаларны эки шингээп алган.

Ындыг болза-даа, оон-биле чергелештир политшколанын ажылында чептестер эвээш эвес деп пропагандист демдеглээ. Чүд дизе, өөредилге чыгы эгелээден бээр кичээл 16 удаа болуп ужурулг турган болза, херек кырында чүгле 10 удаа болган, ыңчаарга 4 кичээл чылда-гаан чок болгаш 2 кичээл чылда-гаанын үздүгөн. Дыйнакчыларнын талазындан кичээл үзер чоруктар хей удаа болуп турар. Чижээ, политшколанын дыйнакчылары Бөм-бүрүк болгаш Дочун олар 10—10 удаа кичээлдер үскен. Ол ышакш кичээл үзер чоруктар өске-даа дыйнакчыларнын талазында бар болуп турар.

Миргород станция. Поездден Гогольдун билери шаандакы Миргородтун дугайын чугаалап турар эрги шагын төөгүлүг солун материалдарын ажыдып тыпкан. 1836 чылда Миргород болза, хаанын Россиянын чүве-даа чорупшас утундуруп калган кыдыг черинин бичи кескинди турган. Хат болгаш суг күжү-биле ажалдаар дээр-белер, хендир кылыр фабрика, тууйбу заводу... Ол бөдүүн кустар-жы бөдүрүлгелерге хамык-ла ажалдарны крепостной тараачынар кылдып турган. Уздиниң болгаш хүрээ училищезинге 40 өөреникчилер өөренип турган. Узди училищезиниң 20 өөреникчилериниң иштинден — 19-зу дворянарнын ажал-төлдери турган болгаш оларнын чүгле чангызы тараачын кижиниң оглу турган. Ыңчаарда анаа эмнелге чери чок турган. Кудук чериниң кижилери хымызаар дөрт бажын болгаш дөрт хурээ — «Көй-ниитиниң черлери» ол-ла турган. Сес он чылдарнын мурнунда Миргородтун амыдыралы шак ындай турган. 1905 чылда Сорочиниң тараачынары дарлакчыларга удуру туралы халышкын үндүргөн. Ол туралы халышкын удатпашаа бүгү Миргород уздини шыа алган.

1917 чылдын октябрьда болган революстуг улуг шуурган помещикчи-капиталист эзу-тургузутну ширбип октапкан. Сталинчы беш-чылыларны чылдыр хоорайнын арнын шуут өскерткен болгаш ону чаазы-биле катап тургускан. Мурнакчы техника-биле чепсеглетинге чаа бөдүрүлгелер — саржаг заводу, куш комбинаты, эът комбинаты, тууйбу, крупа, алгы заводтары, торф ажалдап кылыр бөдүрүлгелери, механизастынган ийи дээр-белер, машина-трактор станциязы бар апарган. Ада-чурттуң Узду дайынын соонда катап тургустунган бөдүрүлгелерден аңгыда чаа бөдүрүлгелер — чык-сөөртүлгө тудуунун, хендир болбазырадык кылырын заводтары, минералдык суулар заводу немей тургустунган.

Ажылчыларнын, албан хаагчыларнын болгаш колхозчуларнын мун-мун уруглары өөредилге шактарында дөрт ортук, чүк чеди чылдын болгаш бир эге школанын чырык чагаай кластарын долдурдурулар. Областын торту бөдүрүлгезиниң ажылдакчыларынын школанында, механизаторларнын район аразынын школанында болгаш нарын савалар кылыр бөдүрүлгенин техникумунда чүс-чүс

биле үнелеп Н. В. Гогольдун улуг талантыг чогаалчы-дыр деп байырлап демдеглээ. «Гоголь үенин өчкерилеринге» Н. Г. Чернышевский ол дугайын мынча деп бижээ: «Гогольдун мурнунда бистид чогаалчыларынстын эң дээзини чорашан кижиге, Гогольдун бир дугаарында үнелээнин, оон дугайында парлагга бир дугаарында чугаалап үнүп келгенин сактырга өөрүндү-дүр. Пушкин, соонда барып бодунун алдарынын салгакчызы болуп берген, чээрби харлыг чаксааныргай чалы оолду өөрүшкүлү байыр-биле утук, бодунун йөрээли-биле орукче аыткарган».

1831 чылдын майда Гогольдун өөрү А. С. Пушкин-биле таныштырган анык чогаалчы улуг саалдар болган. Пушкин анык Гогольдун башкызы, сургакчызы болуп берген.

1835 чылда Гогольдун «Миргород» деп чыныдызы үнүп. Украина дугайында тоожуларын ол ийги чыныдызы. Баштайгы чыныдызы оон ылгалы улуг. Чогаалчы реалычче улам чоокшулаан. Миргородтун помещиктеринин чаржыччүлүгү чурталгазын номчукчуга көргүзүп, улуг критик Виссарион Белинскийниң тодаргайлаанын эзугаар алырга, «кижи төрелтегенге дириг кочула» болган мугулай кожаларнын медегей маргылдазын, «бурунунун баяаттарынын» иринди амыдыралын болгаш чаа чүдүдү көөр хенду чогуң шоодуп, онза шыныны-биле бижээ. Ол бүгүнү тыннышпаан: «Бо октагаргайда чалгааранчг-дыр, дээрбилер!» деп, Гоголь чугаалаан.

В. Белинский бодунун «Орус тоожу болгаш Д. Гогольдун тоожуларынын дугайында» чүүлүнге Гогольдун чогаалдарынын утказын, оларнын социал талазы-биле боттуун айткан. «Миргород» деп чыныдызы кирген «Тарас Бульбаны» анаа Белинский база үнелээ. «Тарас Бульба» деп тоожуга автор бодунун төрөөн Украиназынын эркен үезин чуруп көргүскен. Ур чылдар мурнундагы болушкуннарны биживышаан, Гоголь бодунун ол үезинде амыдыралда чок кижилерин аажы-чанын, сеткил-сагызын чогааткан.

Н. В. Гоголь бодунун чогаал ажылын шүлүк чогаалдыгызы-биле эгелээ. Нежиниң дээди эртемнер гимназиязынга өөренип тургаш-ла «Ганс Кухельгартен» деп шүлүгүлг бижээ. Ыңчалза-даа ол баштайгы оралдакчышкын чедимче чок болган. Н. В. Гоголь проза — расказтар, тоожулар бижип эгелээ. 1831 чылда чогаалчы бодунун баштайгы чыныдызы — «Диканька чанында суурга кежээлери» үндүрген. Ону номчуп көргөш А. С. Пушкин бедидип

биле үнелеп Н. В. Гогольдун улуг талантыг чогаалчы-дыр деп байырлап демдеглээ. «Гоголь үенин өчкерилеринге» Н. Г. Чернышевский ол дугайын мынча деп бижээ: «Гогольдун мурнунда бистид чогаалчыларынстын эң дээзини чорашан кижиге, Гогольдун бир дугаарында үнелээнин, оон дугайында парлагга бир дугаарында чугаалап үнүп келгенин сактырга өөрүндү-дүр. Пушкин, соонда барып бодунун алдарынын салгакчызы болуп берген, чээрби харлыг чаксааныргай чалы оолду өөрүшкүлү байыр-биле утук, бодунун йөрээли-биле орукче аыткарган».

1831 чылдын майда Гогольдун өөрү А. С. Пушкин-биле таныштырган анык чогаалчы улуг саалдар болган. Пушкин анык Гогольдун башкызы, сургакчызы болуп берген.

1835 чылда Гогольдун «Миргород» деп чыныдызы үнүп. Украина дугайында тоожуларын ол ийги чыныдызы. Баштайгы чыныдызы оон ылгалы улуг. Чогаалчы реалычче улам чоокшулаан. Миргородтун помещиктеринин чаржыччүлүгү чурталгазын номчукчуга көргүзүп, улуг критик Виссарион Белинскийниң тодаргайлаанын эзугаар алырга, «кижи төрелтегенге дириг кочула» болган мугулай кожаларнын медегей маргылдазын, «бурунунун баяаттарынын» иринди амыдыралын болгаш чаа чүдүдү көөр хенду чогуң шоодуп, онза шыныны-биле бижээ. Ол бүгүнү тыннышпаан: «Бо октагаргайда чалгааранчг-дыр, дээрбилер!» деп, Гоголь чугаалаан.

В. Белинский бодунун «Орус тоожу болгаш Д. Гогольдун тоожуларынын дугайында» чүүлүнге Гогольдун чогаалдарынын утказын, оларнын социал талазы-биле боттуун айткан. «Миргород» деп чыныдызы кирген «Тарас Бульбаны» анаа Белинский база үнелээ. «Тарас Бульба» деп тоожуга автор бодунун төрөөн Украиназынын эркен үезин чуруп көргүскен. Ур чылдар мурнундагы болушкуннарны биживышаан, Гоголь бодунун ол үезинде амыдыралда чок кижилерин аажы-чанын, сеткил-сагызын чогааткан.

Миргород станция. Поездден Гогольдун билери шаандакы Миргородтун дугайын чугаалап турар эрги шагын төөгүлүг солун материалдарын ажыдып тыпкан. 1836 чылда Миргород болза, хаанын Россиянын чүве-даа чорупшас утундуруп калган кыдыг черинин бичи кескинди турган. Хат болгаш суг күжү-биле ажалдаар дээр-белер, хендир кылыр фабрика, тууйбу заводу... Ол бөдүүн кустар-жы бөдүрүлгелерге хамык-ла ажалдарны крепостной тараачынар кылдып турган. Уздиниң болгаш хүрээ училищезинге 40 өөреникчилер өөренип турган. Узди училищезиниң 20 өөреникчилериниң иштинден — 19-зу дворянарнын ажал-төлдери турган болгаш оларнын чүгле чангызы тараачын кижиниң оглу турган. Ыңчаарда анаа эмнелге чери чок турган. Кудук чериниң кижилери хымызаар дөрт бажын болгаш дөрт хурээ — «Көй-ниитиниң черлери» ол-ла турган. Сес он чылдарнын мурнунда Миргородтун амыдыралы шак ындай турган. 1905 чылда Сорочиниң тараачынары дарлакчыларга удуру туралы халышкын үндүргөн. Ол туралы халышкын удатпашаа бүгү Миргород уздини шыа алган.

1917 чылдын октябрьда болган революстуг улуг шуурган помещикчи-капиталист эзу-тургузутну ширбип октапкан. Сталинчы беш-чылыларны чылдыр хоорайнын арнын шуут өскерткен болгаш ону чаазы-биле катап тургускан. Мурнакчы техника-биле чепсеглетинге чаа бөдүрүлгелер — саржаг заводу, куш комбинаты, эът комбинаты, тууйбу, крупа, алгы заводтары, торф ажалдап кылыр бөдүрүлгелери, механизастынган ийи дээр-белер, машина-трактор станциязы бар апарган. Ада-чурттуң Узду дайынын соонда катап тургустунган бөдүрүлгелерден аңгыда чаа бөдүрүлгелер — чык-сөөртүлгө тудуунун, хендир болбазырадык кылырын заводтары, минералдык суулар заводу немей тургустунган.

Ажылчыларнын, албан хаагчыларнын болгаш колхозчуларнын мун-мун уруглары өөредилге шактарында дөрт ортук, чүк чеди чылдын болгаш бир эге школанын чырык чагаай кластарын долдурдурулар. Областын торту бөдүрүлгезиниң ажылдакчыларынын школанында, механизаторларнын район аразынын школанында болгаш нарын савалар кылыр бөдүрүлгенин техникумунда чүс-чүс

биле үнелеп Н. В. Гогольдун улуг талантыг чогаалчы-дыр деп байырлап демдеглээ. «Гоголь үенин өчкерилеринге» Н. Г. Чернышевский ол дугайын мынча деп бижээ: «Гогольдун мурнунда бистид чогаалчыларынстын эң дээзини чорашан кижиге, Гогольдун бир дугаарында үнелээнин, оон дугайында парлагга бир дугаарында чугаалап үнүп келгенин сактырга өөрүндү-дүр. Пушкин, соонда барып бодунун алдарынын салгакчызы болуп берген, чээрби харлыг чаксааныргай чалы оолду өөрүшкүлү байыр-биле утук, бодунун йөрээли-биле орукче аыткарган».

1831 чылдын майда Гогольдун өөрү А. С. Пушкин-биле таныштырган анык чогаалчы улуг саалдар болган. Пушкин анык Гогольдун башкызы, сургакчызы болуп берген.

1835 чылда Гогольдун «Миргород» деп чыныдызы үнүп. Украина дугайында тоожуларын ол ийги чыныдызы. Баштайгы чыныдызы оон ылгалы улуг. Чогаалчы реалычче улам чоокшулаан. Миргородтун помещиктеринин чаржыччүлүгү чурталгазын номчукчуга көргүзүп, улуг критик Виссарион Белинскийниң тодаргайлаанын эзугаар алырга, «кижи төрелтегенге дириг кочула» болган мугулай кожаларнын медегей маргылдазын, «бурунунун баяаттарынын» иринди амыдыралын болгаш чаа чүдүдү көөр хенду чогуң шоодуп, онза шыныны-биле бижээ. Ол бүгүнү тыннышпаан: «Бо октагаргайда чалгааранчг-дыр, дээрбилер!» деп, Гоголь чугаалаан.

В. Белинский бодунун «Орус тоожу болгаш Д. Гогольдун тоожуларынын дугайында» чүүлүнге Гогольдун чогаалдарынын утказын, оларнын социал талазы-биле боттуун айткан. «Миргород» деп чыныдызы кирген «Тарас Бульбаны» анаа Белинский база үнелээ. «Тарас Бульба» деп тоожуга автор бодунун төрөөн Украиназынын эркен үезин чуруп көргүскен. Ур чылдар мурнундагы болушкуннарны биживышаан, Гоголь бодунун ол үезинде амыдыралда чок кижилерин аажы-чанын, сеткил-сагызын чогааткан.

Н. В. Гоголь бодунун чогаал ажылын шүлүк чогаалдыгызы-биле эгелээ. Нежиниң дээди эртемнер гимназиязынга өөренип тургаш-ла «Ганс Кухельгартен» деп шүлүгүлг бижээ. Ыңчалза-даа ол баштайгы оралдакчышкын чедимче чок болган. Н. В. Гоголь проза — расказтар, тоожулар бижип эгелээ. 1831 чылда чогаалчы бодунун баштайгы чыныдызы — «Диканька чанында суурга кежээлери» үндүрген. Ону номчуп көргөш А. С. Пушкин бедидип

биле үнелеп Н. В. Гогольдун улуг талантыг чогаалчы-дыр деп байырлап демдеглээ. «Гоголь үенин өчкерилеринге» Н. Г. Чернышевский ол дугайын мынча деп бижээ: «Гогольдун мурнунда бистид чогаалчыларынстын эң дээзини чорашан кижиге, Гогольдун бир дугаарында үнелээнин, оон дугайында парлагга бир дугаарында чугаалап үнүп келгенин сактырга өөрүндү-дүр. Пушкин, соонда барып бодунун алдарынын салгакчызы болуп берген, чээрби харлыг чаксааныргай чалы оолду өөрүшкүлү байыр-биле утук, бодунун йөрээли-биле орукче аыткарган».

1831 чылдын майда Гогольдун өөрү А. С. Пушкин-биле таныштырган анык чогаалчы улуг саалдар болган. Пушкин анык Гогольдун башкызы, сургакчызы болуп берген.

1835 чылда Гогольдун «Миргород» деп чыныдызы үнүп. Украина дугайында тоожуларын ол ийги чыныдызы. Баштайгы чыныдызы оон ылгалы улуг. Чогаалчы реалычче улам чоокшулаан. Миргородтун помещиктеринин чаржыччүлүгү чурталгазын номчукчуга көргүзүп, улуг критик Виссарион Белинскийниң тодаргайлаанын эзугаар алырга, «кижи төрелтегенге дириг кочула» болган мугулай кожаларнын медегей маргылдазын, «бурунунун баяаттарынын» иринди амыдыралын болгаш чаа чүдүдү көөр хенду чогуң шоодуп, онза шыныны-биле бижээ. Ол бүгүнү тыннышпаан: «Бо октагаргайда чалгааранчг-дыр, дээрбилер!» деп, Гоголь чугаалаан.

В. Белинский бодунун «Орус тоожу болгаш Д. Гогольдун тоожуларынын дугайында» чүүлүнге Гогольдун чогаалдарынын утказын, олар

Совет тургузут

Чөөн-Хемчик районда суму Советтеринин ажилын экижидер

Чөөн-Хемчик районун чамдык сумулар Советтеринин сөөлгү үеде болгулаан сессияларынга ол Советтеринин 1951 чылдын дургузунда чорудуп келген ажилдарын чугаалашкан.

Шеми суму Советинин организас-массалыг ажилы эртен чылын чүгээр чоруп келген. Советтин сессияларын чыл дургузунда 13 катап чылдырып, анаа сумунун болгаш ында колхозтун амырларына холбашкан чугула айтырылганы чугаалажып шиптирлеп турган. Ол ышкаш чурттагыч чонун хуралдарын, совет активтин болгаш доктаамал комиссияларнын чөвүлө хуралдарын үргүлчү чылдырып турган.

Ажылчы чоннарнын суму Советинге кирип турган хомудал билдиришкенин чогуур хуусаа-зында көрүп шиптирлээн.

Советтин организас-массалыг ажилы эки тургустунганы-биле кады сумунун ажилчы чоннары ажал-агый кампанияларынга идепкейлип кирип, күрүнеге тараа дужаарынын, эът, дүк белеткелдин планнарын долдур күүсеткен. Коллективизация ажилы сумуда шапканы-биле чоруп, сумунун ажилчы чоннарыннын 99 хуузу колхозтарда катышкан.

Ындыг болза-даа ажилчы чоннарын кичизидилге ажилчыче суму Совети кичизинге салбайн келгенин депутаттар чидин-биле шүгүмчүлээн. Бижик өөредилгезинин

ажылы сумуда чорувайн турар. Политиктиг лекцияларын, солун номчулгазын, беседаны чурттагыч чон ортузунга чорутпайн турар. Оон ынай суму Советинин даргазы эш Дамдын-оол, ында колхозту организас-ажыл-агый талазы-биле быжыгдарынче сагыш салбайн келгенин депутаттар буруу шаап шүгүмчүлээн.

Ийме суму Советинин даргазы эш Шаалый 1951 чыл дургузунда чорудуп келген ажилын дугайында сессияга илеткел кылган. Ол сумунун организас-массалыг ажилын деннели 1951 чылда аажок куду турган, деп чүве сессияга илерээ. Суму Советинин сессияларын безин чогуур хуусааларында этирбейн турган, суму Советинин депутаттары Борбаанды, Самбий, Чижит отар сонгукчуларга чангыс-даа катап отчөт илеткел кылып бербээн. Суму Советинин мурнунда салдырган ажал-агыйнын чугула сорулгаларын күүседиринче суму Совети ажилчы чоннарын мобили-застан шыдаван, оон учурунда ол суму күрүнеге тараа дужаарынын планын чүглө 57 хуу күүсеткен. Мал ажилында, бижик өөредилгезинде улуг четпестер бар болгаш бо талазы-биле суму Советинин даргазы Шаалый сула ажалдаанын депутаттар чугаалаан.

Чыргакы суму Советинин организас-массалыг ажилын чөнгенин депутаттар сессияга чидин-биле шүгүмчүлээн. Суму Советинин

даргазы эш Шагдыр сонгукчуларын идегелин ыракта чедир күүсетпейн келген. Бүгү чылдын дургузунда сессияларын чүглө ийи катап чылдырган, суму Советинин чанында доктаамал комиссиялар ажилдаван, суму Советинин депутаттарын чангыс-даа кичи сонгукчулар мурнунга отчөт кылбаан, эш Шагдыр бо ажады организас-застанаан. Ол хамаан чок суму Советинин күүсомууну кичигүнерин безин эш Шагдыр билбес болган.

Суму Советинге хамааржып турар колхозтарнын ажал-агыйнын эш Шагдыр сонургавайн келген. Бир чыл дургузунда чангыс-даа колхоз даргазынын, ферма эргекчи-зинин, бригадирин илеткелни сессияга-даа, суму Советинин күүсомууну хуралынга-даа чугаалажып көрбөэн.

Депутаттар-биле ажал чок болган. Дижитмаа, Семис-оол болгаш суму Советинин еске-даа чамдык депутаттары чангыс-даа сессияга кирип көрбөэн.

Сумунун ажал-агыйнда, сай-өөвүндө улуг четпестер барын депутаттар илереткен.

Устүнде айтыкан суму Советтерин 1951 чылдын дургузунда ыракта четпес ажалдаан болгаш Чөөн-Хемчик райкүүсөк оларнын ажилын кичизинге салбайн келгенин Шеми-де А. Тамбы-Сурүң, Иймеде О. Очур-оол, Чыргакыда К. Бора-Коже олар бижээр.

Элегес хемде суг күжү-биле ажилдаар Тыва да эн улуг күштүг электри стаяциязы эртен чылдын күзүндө Танды районун чамдык колхозтарына, «Элегес» совхозка бодунун күжүн берип эгелээн. Ам колхозчулар чамдык аар ажилдарын кылырынга электризнергиязын ажалгап турарлар. Бүдөннү атыг колхозта тараа арыглаар «ВИМ» деп машина, дүк хоюглаар машина ам электри-мотор-биле хөдөлип турар.

Чурукта: ол стаяциянын турбиналыг цехинде генераторлар. Оон бирээзи-ле 105 киловатт күштүг. Он талаа — стаяциянын дежурный Л. Счастливцев.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Үндүргөн шиптирлерин күүселдези дээш ажилдаар

Чөөн-Хемчик районун колхозтарынын отчөтүг болгаш отчөт-сонгулдалыг хуралдары 1952 чылдын февраль 1-ден 16-га чедир болуп эрткен. Бо хуралдарга бүгү колхозчуларнын 87 хуузу киришкен.

Большевик партиянын, совет чакыткыч болгаш эш Сталиннын хүн-бүрүде сагыш-салышканынын ачы-зында районун анык колхозтарынын организас, ажал-агыйн улам-на быжыгып, хөй-ниити ажал-агыйн өзүп, колхозчуларнын материал-культурулг байдалы хүн-бүрү өзүп турар.

МТС-тин ачызында колхозтарнын тарылга шөлүнү 95 хуу кирезин трактор күжү-биле хандыр болгаш ажаап алышкыга комбайнар улуг ролдуг болуп турар. Моон түндүгиде тараанын дүжү мурунку чылдарда турганындан элээн бедик, колхозтар 1952 чылдын тарылгазынга боттарынын үрезинери-биле бүрүн хандыртын, еске фондударын уруп элган. Отчөтүг үенин иштинде 500 ажыг колхозчу өргелер өгден делгем, чырык байжынарже шилчээн.

Районун колхозтары мал өстүреринин планын мынчаар күүсеткен: инекти 114 хуу, хойну 113 хуу, өшкүнү 141 хуу, чылгыны 117 хуу күүсеткен. Колхозтар малдын продуктулуун бедилди, хойдан 2 килограмм ажыг дүктү элган. Колхозтар эртен чылын күрүнеге дужаар тараа планын 118 хуу, эътти 103 хуу, дүктү 243 хуу күүсеткен.

Эш Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгелерин күүсетпешаан, чамдык колхозтар нитинин ажал-агыйн хөгжүдөр талазы-биле улуг чедикширини чедип элган. «Октябрь 30 чыл ою» колхоз мал өстү-

рер планын 138 хуу күүсеткен. 100 инектен 96 бызааны, 100 беден 80 кулунну, 100 хойдан 105 хураганы, 100 өшкүдөн 110 анайны элган. Хой бүрүзүндөн 2 килограмм ажыг дүктү ап, күрүнеге дүк дужаарынын планын 301 хуу күүсеткен. «Коммунизмче орук», «Искра» колхозтар бүгү көргүзүлгөр талазы-биле элээн чедикширинерил болган.

Колхозтарнын удуртур кадрларын быжыглаар талазы-биле районун партия организациязы кичизинге ийи улгатырган. Колхозтар даргаларына эштер Михайлов, Ревнюк, Базыроол, Мамбетов, Настык-Доржу, Кызыл-оол, Удараа болгаш еске-даа көдөз ажал-агыйнын специалисттер болгаш партия, советтин ортумкан өрү эртемниг кадрларын депшилди үндүргөн. Ол ышкаш бригадаларга болгаш фермаларга шырак кичилерни кириген.

Колхоз бодурулгезинге колхозчуларын киржилгези мурунку чылдарга бодаларга дүк экижээн, ылангыя херэеженер колхозтарда улуг күш болуп турар. Бо хуралдарга колхозтарнын 400 ажыг мурунчуларын демделеп, эртенки чүдүлгө-биле туус-туу шаангылаан. «Кызыл тараачын» колхозта кадарган инезини күжүн ийи катап ажыг семирткен Лопсан, 275 хойдан 285 хураганы элган Хүлөрбоо, «Коммунизмче орук» колхозта 265 хойдан 210 хураганы менди доруктуруп ап, күш-хүнуге бир тонна 700 килограмм тарааны элган Дамбаажык, 600 күш-хүнү ажыдааш бир тонна 500 килограмм тараа элган бызаа ажаакчызы херэежен Мыйдок, Жданов атыг колхозта сурагыг кадарчы Кижээ, Ленин атыг колхозта

чалгычы херэежен Мешке болгаш еске-даа мурунчуларын кызыма-кай ажилын хуралдарга үнелеп демделгезн.

Хуралдарга санал берген 200 ажыг колхозчулар бар чедикширини демделгезишаан колхоз баштаар чедлеринин, ревизия коммиссияларынын ажилдарында бар четпестери, көдөз ажал-агый артелинин Уставын хажыдар чоруктарын шөлээлиг бот-шүгүмчүлө-биле илереткенер. Ылангыя «Коммунизмче орук», «Кызыл тараачын», Сталин атыг, Жданов атыг колхозтарда ревизия коммиссиялары кончуг багай ажалдаан.

Колхозтарнын отчөт-сонгулдалыг хуралдары 1952 чылда күүседир ажал-агый сорулгаларын шиптирлеп, чамдык колхозтар дыка бедик-кен хүлээлгелерин эл турар. Чүи дие, «Октябрь 30 чыл ою» колхоз инек малды 118 хуу, чылгыны 113 хуу хөй, өшкүнү 128 хуу өстүрө деп планнаан. Часы тарылганы 9 ажыг хүннеринде доозуп, кызыл-тас биле арбайнын га бүрүзүндөн сугаттыг черден 18—20 центнер, сугат чок черден 14—15 центнер, чинге тараанын га бүрүзүндөн 20—25 центнер, суланын га бүрүзүндөн сугаттыг черден 18 центнер, сугат чок черден 14—15 центнер дүжүтү алыр, хойдан 2,5 килограмм дүктү, бир саар инектен 1500 литр сүтү алыр, күрүнеге дужаар эът, дүк планнарын июль 15-те, тараа дужаалгазын сентябрь 15-те доозар, тудуг планын чогуур хуусаазында доозар болгаш еске-даа хемчеглерин шиптирлеп чугаалашкан. К. ДИЛГИЖЕК, ВКП(б) Чөөн-Хемчик райкомунун секретари.

Сессиядан илерээн четпестерни узуткаар

Бо чылдын январьнын сөөлгү хүннеринде Мөңгүн-Тайга район Советинин 6 дугаар сессиязы болган. Анаа район Советинин 1951 чыл дургузунда чоруткан ажилын дугайында райкүүсөк даргазы эш Төгүс-оол илеткел кылган.

Большевик партиянын, Совет чакыткыч хүн бүрү удуртулгазынын болгаш доктаамал дузаламчызынын ачызында Мөңгүн-Тайга районун ажалчы чоннары сөөлгү чылдарда ажал-агый болгаш культура тургузушкунун талазы-биле элээн чедикширинерил болган. Ажал-агыйнын чугула кампанияларына ажалчы чоннар илепкейлип кирип, күрүнеге тараа дужаарынын, эът, дүк белеткелинин планнарын 1951 чыл-

да хуусаа бетинде ажыг күүсеткен. Советтеринин организас-массалыг ажилын экижидер талазы-биле Каргы суму Совети (даргазы эш Эскен) 1951 чылдын дургузунда эки ажалдаан. Советтин сессияларын чыл дургузунда 15 катап, чурттагыч чонун нити хуралдарын үргүлчү чылдырып, анаа ажал-агыйнын, культуранын чугула айтырылганын чугаалажып турган.

Ындыг болза-даа, райкүүсөк отчөтүг үеде четпес ажалдаанын депутаттар чедин-биле шүгүмчүлээн. Малдын баш санын өстүреринин 1951 чылда планын район нитинин биле күүсетпээн. Малын төтчөглөп, малдын баш санын өстүреринге шаптык ужураштырып турар Мө-

ген-Бүрүнде Серээ, Каргыда Мага-Шии, Чыдым, Хүрэн-Тайгада Сялдык суглар ышкаш кичилер-биле район Совети болгаш сумулар Советтери сула демисежил келген.

Сумулар Советтеринин социалист чарыжын райкүүсөк умдуртпашаан. Ол ышкаш ажалчы чоннарын ортузунга политиктиг агитациянын, колхоз тургузуунун дугайында суртал ажилын райкүүсөк четпес чорудуп турарын санал берген эштер Дагда-Доржу, Даваадор, Ойдуп болгаш еске-даа депутаттар чидин-биле шүгүмчүлээн.

Сессиядан тодаргай шиптирнин үндүргөн.

Б. ЧЮДЮК.

Бот-тывынгыр уран-чүлдүн көрүлдези

Кызылдын көдөз районунун Кара-Хаак суурда бот-тывынгыр уран-чүл бөлгүмүнүн бот-тывынгыр уран-чүлдүн район көрүлдезинге белеткээн чүдүлгелерин февральдын 23-те ында тургускан коммиссия көргөн.

Бот-тывынгыр уран-чүлдүн район көрүлдезинге кириери-биле ол бөлгүмүнүн белеткээн Новиковтук «Деревенская сестрэнка» — деп шизин болгаш еске-даа элээн хөй ырларын, таңчыларны коммиссия чүлдүг деп көргөн.

Бот-тывынгыр уран-чүлдүн бөлгүмүн ол суурга белеткээр талазы-биле шин бөлгүмүнүн удуртукчуу эш Юферова болгаш ыр бөлгүмүнүн удуртукчуу эш Леонова олар эки ажалдаанын ол коммиссия демделгезн.

М. СЮМБАЕВА.

ДЕЛЕГЕЙНИН СТАЛИНЧЫ ШАННАЛДАРЫНЫН ЛАУРЕАТГАРЫ

ЖОРЖИ АМАДУ

Тайбынын бүгү-дегелей талазы-биле сталинчы шаанналын лауреады бразил чогаалчы Жоржи Амаду болза, бо үеги латин-америк литературадын эң-не шылгарангай төлөкчелеринин бирээзи болуп турар. Бодунун бүгү күштерин тайбынын, хосталганын болгаш социал талазы-биле чөптүг чоруктуң улуг херээнге бараалгаткан Жоржи Амаду болза, сөстүң чурукчузу болган улуг талантын политиктиг ажилдакчынын могаг чок күжү-биле холбаштырып турар. Кичи төрөлгөтенге изиг ынакшылдыг Жоржи Амадунын, бодунун төрөөн чурттуу—Бразилиянын хамаарышпас чоруу дээш, америк империализмге удур демиселдин идеязы-биле долдунган чогаалдарын бүгү чурттарын, ылангыя Латин-Америка чурттарынын бөдүнү кичилери эки билип турарлар. Амадунын номнарын Европанын хөй-хөй улустарынын дылдарында очулдургулаан. «Алдын хөрзүннерин чери», «Красные всходы», «Луис Карлос Престес» деп кайгамчыктыг чогаалдарын, а ол ышкаш «Совет Эвилелинин дугайында ырлар» деп шүлүглелин дугайында Амаду совет номчулугуларга билдингир чогаалчы болуп турар.

Жоржи Амаду болза 1912 чылда Бразилиянын сонгу-барыын талазында какао үлетпүрүнүн төвү болур Бания деп провинцияга төртүнгөн. Чер ажал-агыйлыг болгаш бай эвес кичинин өг-бүлезинден ол үнгөн. Аш-чуттуң, хоозуралдын болгаш бодунун төрөөн провинциянын тарылга шөлдеринге бектедиг күш-ажылдын коргунуч байдалдарын чогаалчы бичизинде-ле биле берген. Ол провинциянын чонунун хөй кезин негрлер болгаш мулаттар болуп турар. 1888 чылда Бразилияга кул эзузун солаан-даа болза, оон артышкынары бо хүннерде безин бар болуп турар.

Бразилияга болгаш бүгү Латин Америкага канчаар-даа аажок аар-берге үе турда, Амаду литература ажилыныч кирген. Ол болза, 1930 чылдарын үези турган, ынанч Төп болгаш Муруну Американын чурттары экономнуг кризиске таварышкан турганнар. Ол чылдар (1929-1933) ажалчы чон массаларын чаа хоозуралынын болгаш Латин Америка улустарынын эң каржы дайзыны — АКШ империализминин экономнуг болгаш политиктиг саядарынын ол чурттарга онза күштелип турганын чылдары болуп турган.

«Какао», «Пот» болгаш «Жубиба» деп бодунун бирги чогаалдарын үзүн ол чылдар үезинде улуска калбаа-биле билдингир апарган Жоржи Амаду болза, «Национал хосталгалыг эвилелди» (Улус фронтуну) долгандыр катыжып, боттарынын бугу күштерин улус демиселин херээнге берген анык бразил чогаалчыларын бирээзи болуп турган. Бодунун чүдүлгелерин болгаш политиктиг чугааларына Амаду, улус демиселинин лозуннарын пропагандалап, бодунун чогаалдарына болгаш шүлүктеринге оон ангы-ангы үе-чалдарын көргүзүп турган болгаш оон-биле латин-америк реакцияны болгаш оон сонгу-америк ээзин тилээр дээр бүзүрелди Бразилиянын бөдүн кижилеринин чүрөктеринче сиянкитирип турган.

Бразил реакция Амадуу кара-

байжынаан. Оон номнарын хоругдаан ийикпе узуткагалып казан. Кара-бажың үезинин соонда чурттан дезип үнериниң аар-берге чылдары эгелзэн. Ынчалза-даа Амадунын сагыш-сеткилинин күштерин, демиселче оон күзел-соруун, шынын тилеп үнеринге оон бүзүрелин чү-даа сый шаап шыдаван, Уругвайга чурттап тургаш, Престес дугайында кайгамчыктыг номун болгаш «Төңчүзү болгаш кыдыг чок чер» деп үш дептерден тургустунган чогаалынын (1943 чыл) бирги кезээн бижип досокан.

Бажы чорукту эки чорук тилээринге, бодунун чүс-чүс чыл дарлакчыларын бразил улустун тилээринге бүзүрел-биле, араатан империализмин көөр хөнгү чок чорук-биле үш дептерден тургустунган чогаалдын өске кезектери—«Алдын хөрзүнү чери» болгаш «Красные всходы» деп чогаалдар база долдунган болуп турарлар. Какао тарыыр черлерин Сонгу-Америк империализтерин араатанзы-биле эжелээни-даа, «Алдын хөрзүнү чери» деп чогаалда Амадунын бижээни чонуну хоозуралы-даа, «Красные всходы» деп чогаалдын кол утказы болур, Наталга, Расифке болгаш Рио де Жанейрога шериг кезектеринин тура-халышкынынын (1935 чыл) чедикширин чок түкнели-даа Бразилиянын бөдүн кижилеринин, Латин Американын бөдүн кижилеринин сөөлгү тилегезинге номчулчуларын бүзүрелин чайгылдырып шыдаваастар. Престес дугайында оон номундан алдынган моон адаанда сөстөр Амадунын бүгү чогаалдарын билип алырынын дүжүгү болуп болурлар: «Дүн карангы болган тумдун-на, ланяң болгаш эгелеп кээр чаа хүннүң мелээчизи сылдыс улам чырыткыландыр чайынамыр». Амадунын чогаалдары-биле кады бо хүндөн эки болур даартагы хүн дээш, бодунун улусунун хөрээш медерелдин-биле демисежил турар эки талалыг маадырлар латин-америк литературага бир-ле дугаар көстүп келгенер. Ол болза—анык коммунистер Жоакин Витор («Алдын хөрзүннерин чери» деп чогаал-

дын маадыры) болгаш капрал Жу-венцио («Красные всходы») олар болур. Олар болза, Амадунын шынын-биле, база, ынакшыл-биле бижип турары, улустуң иштинден үнген кижилер-дир.

Шак ындыг чогаалдык чедикширини Амаду канчап чедип алганыл дээрже, тайбынын херээ дээш могаг чок демиселчи, база социалист реализминин талазынче кирген бирги латин америк чогаалчыларын бирээзи тургаш, бодунун номнарын эки талалыг маадырларын мөзүшнарнын бодунда катыштырып ап турар болганындан Амаду шак ындыг чогаалдык чедикширини чедип ол шыдаан. Бүгү улустарын эң эки төлөкчелеринин оруу-биле бир демей, Амадунын оруун тайбынын улуг тук тудукчуу, депшилгелиг бүгү кичи төрөлгөтенин баштыкчызы болгаш башкызы Сталиннын хүнү чырылып турар. Бодунун төрөөн чуртунга үр эвес тургаш, национал конгресске Бразилиянын коммунист партиязынын депутаты кылдыр 1945 чылда сонгустурган чыдаан соонда база катап даштыкыже, бо улаада Европаже дезип үнер дужунда Амадунын ажал чорудулгазынга ол мөзүшнарлар онза күштү-биле илереп үнгенер. Ол баштайында Францияга чурттап турган, ону Жюль Моктуң полиейжи чыгыч ыттары оон үндүр ойладыкканнар, а оон соонда Амаду Чехословакияга чурттап берген Чаа дайыннын кысыкчыларына удур, Уолл-стрит болгаш оон бужар чалчаларына удур, тайбын камгалалынын бүгү конференцияларына болгаш конгресстеринге Амадунын эрес-дидим үнү ол үеден бээр чангылаан келген.

1948 болгаш 1951 чылдарда Амаду Совет Эвилелинге чоргулаан. «Тайбынын чуртту» деп номун, база «Совет Эвилелинин дугайында ырлар» болгаш «Луис Карлос Престеске Москвада чагаа» деп ийи шүлүглелдерин ол, Совет Эвилелинге алдар болганын. Ол шүлүглелдеринин бир дугаарында чогаалчы, Латин Американын улустарынын мурну-

дан «тайбынын идегели болгаш өртемчелин чөлөнгити Совет Эвилелинге» халдаашкыга олар кажава-да киришпестер деп дангыракты тудул турар, чүге дээрже: «Сен черин тайбын сен, Сээн каң чүрээни, Сталиннин кайында кылган. Ол, тайбынын чүрөө, ол кичи төрөлгөтенин хүнү-дүр».

Ийи дугаар шүлүглелинде ол, Совет Эвилелинге оон чорааны бүгү булунарда, кайда-даа анаа көзүңген «Коммунизм үезинин чазымы» дугайын чугаалап турар.

Тайбынын бүгү-дегелей талазы-биле Сталинчы шаанналын анаа тывынанынын дугайында дынадыгы алганы-биле холбаштыр 1951 чылдын декабрь 22-де чогаалчынын сеткили хайныгып чугаалап меделгелинге оон чүрөөн бүргөп чоруур сагыш-сеткили улам тодаргайы-биле илерзэн. Ол мынча дээн: «Бо алдарлыг атты ап чоруур шааннады хүлээп алмышаан мен, тайбын херээче кирип турары улуг салышкыны дээш хамыктын мурнунда Генералиссимус Сталинга өөрүп четирерин күзөп тур мен. Кичи хостуг болгаш аас-кежиктиг чурттап болур чаа делегейин чогаалдыкчызы Сталин, ол ышкаш бүгү-ниити а тайбынын улуг үнер дөзү болур.

Бо-ла бүгүнү мен чүглө бодунун алымдан чугаалап турбайн тур мен. Мен бразил улустун мурнундан чугаалап тур мен, чүге дээрже, мээң улудумде оонашкан улуг алдарын мен бразил улустуң мурнундан хүлээп ап тур мен...

Бүгү-делегейин Сталинчы шаанналын бразил улус чедип алган-дыр. Сеткилимниң ханызындан өөрүп турар мен, ол шааннады бразил улустун мурнундан, эң ылангыя, полициянын контакташкынары болгаш күчүлээшкени турбужа, бразил улустуң тайбын дээш демиселин баштап турар мун-муң тайбың галакчыларынын мурнундан хүлээп ап тур мен... Тайбынын бүгү-делегей талазы-биле Сталинчы шаанналын бразил улуска чедир аас-кежиктиг, хемчээл чок аас-кежиктиг болдум». Ф. КЕЛЬИН,

Областың колхозтарында чылгы мал ажылын хөгжүдөринин ийи чыл күрүнө планын күүсеткениниң түннелдери болгаш 1952 чылда сорулгалары

«1950—1952 чылдарда колхозтарга, совхозтарга болгаш аът заводтарына чылгы мал ажылын хөгжүдөр дугайында» СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң 1949 чылдын октябрь 15-теги доктаалын өзүгаар чылгы мал ажылын хөгжүдөринин күрүнө планын күүсетпешан, областияртия, совет, көдээ ажил-агый организациялары, зооветеринария ажилдакчылары болгаш колхозтары чылгы малдын санын көвүдөдир, оон шынарын сайзырадыр база чылгы ажылының фермаларын быжыктырар талазы-биле ажилды күштелдирген.

1951 чылдын январь 1-де ниитиниң бар турган чылгы малынын саны-биле 1952 чылдын январь 1-де мал чызынын санын дүштүрүп көргө, бүгү чылгы малдын баш саны 13,3 хуу өскөн, оон иштинде кулуннар 12,8 хуу өскөн. 1950 чыл-биле дөмдөйлээрге, 1951 чылда чылгы малдын өзүлдөзү 33,1 хууга көвүдүз.

Ынчаарга область Советинин күүс-комунуң бадылааны 1951 чылда областың колхозтарына чылгы ажылын хөгжүдөринин планы 124,6 хуу, оон иштинде кулуннар алыры 117,7 хуу күүсеткен. 1949 чылда 100 беген ортумаа-биле 44 кулун алган болза, 1951 чылда 63 кулун чедир камгалап алган.

Чылгы ажылын хөгжүдөринин планы колхозтарын мурунуга малдын чүгө баш санын өстүрерин эвес, харын оон шынарын экижидерин база тургузган. Чылгы малдын шынарын сайзырадырының сорулгалы шиптирилги учур-дузалыг, ол болза, бир дугаар ээлчегде бараанын продукцияны бүдүрөр хүдээлгелиг котдан чылгы ажылынга хамааржыр.

Үндөзүн чылгы малды 1946 чылдан бээр экижидип эгелдөө. Ол чылдан бээр эрткен чылга чедир колхозтарга болгаш күрүнениң аът кажазына хамааржып турар 1686 тыва бөлери үрелиг аскырлар-биле эдериштирген. 1951 чылдын иштинде областың колхозтарында эдерижилгеге кирип болур кыс малдын санынын 35 хууун уксаалар аразынын эдерижилгезинге кирген, а чамдык районнарга, чийлээлээрге, Чөөн-Хемчикке бөлериң 75 хууун ынджы эдерижилгеге кирген. Чылгы малдын санын көвүдөдир болгаш шынарын сайзырадыр талазы-биле салдырган сорулгалары чедириниң күөсөдип турар колхозтарын саны чыл-бүрү көвүдөп турар.

Чылгы мал ажылынын фермаларының мурунуга салдырган ээлчеглиг чугула сорулга болза, хамактың мурунуга чылгы ажылын олар чуруму-биле чорудары болур. Ол сорулга-биле үндөзүн тыва чылгы малды бүгү талазы-биле сайзырадыр, оон аныктарын эки шынары кылдыр өстүрер. Оон-биле кады тыва бөлери дон болгаш бүдөнөчү уксааларын аскырлары-биле эдериштирип тургаш, чурттуң малынын шынарын экижидериниң сорулгалы база салдырып турар. Ынчаарга, чаш малдарын бистин областың чамдык анык колхозтарында болуп турары ышкаш эки салыптай, културдуу-биле өстүрер айтырыгы херек кырынга организациястыр шыгынын негетинип турар. Чылгы малдын бүдүрүкчү составын, шилир, оларны бир-ай койдан кылдыр үзүп олардыр хемчеглерин чорудары үрелиг чылгы малды сайзырадырының кол чүүлү болур.

Чылгы мал ажылында улуг чөптөстөр болза, чүгө чаа тургустунган колхозтарда эвес, харын чамдык эрги колхозтарда бешин малды эки салыпкаш, бөрүгө чиртир, ылаңгы чаш малдарын хөйү-биле когаралыр, база төрүүр бөлери болгаш бүдүрүкчү аскырларын шын эвес ажыглаар, бөлери төрүүрүнүң мурунуга, соонда ажилдан хостадырының хуусаазын сагывайн турар, ол ышкаш оларны ажилга хемчээл чок ажыглаар, ажаалгазын эки тургустас чоруктар болур. Ындыг чоруктар бөлериң кызыраар болгаш кулун салыр чорун болдуруп турар. Бо чөптөстери узуткаарынче колхозтарын баштаар черлери, көдээ ажил-агыйның район кидистерин болгаш оларның специалистери кол кичээнгейин салыр ужурулуг.

Ажилчын малдар кажаз-биле анда-бүрүн хандыртпашан, олар кадында өөр чылгы бүгүдөзү чагдалталыр кажаз сери-биле база хандыртпашан турар. Мал кажазларының тудуунун планын 81 хуу күүсеткен азы 1628 мал кирер 39 санын тудуу кылдырган. Оон аңгыда 26 санын кажазларын тудуу кылдырып турар. Мал чөмнеринин планын чамдык колхозтар күүсетпешан. Моон учурунда чылгы малдын кышкы оларын шын организациястаар талазы-биле шиптирилги хемчеглер алыры эргежок чугула.

Чылгы малдын шынарын сайзырадыр сорулга-биле 1951 чылда чылгы мал ажылынын 5 фермаларына малды шынарын илеридер ажилды чоруткан. Бо чорук областың 4 районнарына үрелиг мал демделгээр район дептерлерин тургузарына дузалаан. Ол дептерлерге 133 санын бөлөр болгаш чүк тырттар уксааның бөлүүнүң 10 эң аскырлары демделгелиг кирген. Ам 1952 чылда үрелиг мал сайзырадырыгн угланды 5 фермалары немей тургузары белеткеп турар.

Эрткен чылын чылгы малдын бир дугаар область делгелгезин, аът спортунун маргылаазын болгаш аъттарын шыдамыкайын хынап көөрүнүн шенелдизин чоруткан.

Ап чорутунган чамдык ажилдар бар болза-даа, областың көдээ ажил-агый эргелелиниң чылгы мал ажылынын кидилин болгаш көдээ ажил-агыйнын дуржулга станциячы чылгы малдын шынарын сайзырадыр айтырыгыже өзүлүг ханылап кирбей турар. Мал чөмнеринин суурун калбартыр, стандарттыг чылгы мал кажазаларын, тренировка кылыр шөлдерин тудуу тургузар болгаш чылгы малдын ажаалгазын, чөмгерилгезин экижидер талазы-биле көдээ ажил-агыйның район кидистерин, оларнын специалистери кончү өзөш ажилдарын кылган.

Элээн хөй колхозтарга зооветспециалистерин талазында удуртулга болгаш контроль кошкактын түннелинде үрелиг аскырларын болур чогуур шаа-биле ажыглавайн турган.

Чылгы ажылын хөгжүдөр талазы-биле ниити чөптөстөр турза-даа, чамдык районнар болгаш колхозтар, чылгы ажылынын фермалары, колхозчу чылгы мал ажылынын эки-эки ажилдакчылары дыка чедириниң илери чедип алганнар. Эргин районун колхозтары ниити району-биле чылгы мал өстүреринин планын 180,6 хуу, оон иштинде кулун алырынын планын 195,1 хуу күүсеткен болгаш 100 төрүүр бөлөр бүрүзүндөн 79 кулунарын алган.

Сдар ажаалгазында турар бе бү-

рүзүндөн кулуну ап тургаш, чылгы малдын баш санын өстүрериниң бүрүн аргазы бар болуп турарының дугайын бистин областың мурунукчы чылгы мал ажилдакчыларынын дуржулгазы тодаргай көргүзүп турар. Чижээ, Эргин районун «Чаа орук» колхозунун мурунукчы чылгы фермазының эргелекчизи эш Каваа, чылгычы эш Дамба чылгы өстүреринин планын 149,6 хуу, оон иштинде кулун өстүрүп алырынын планын 155 хуу күүсеткен болгаш 154 беген 154 кулуну ап, оларны чыл төнчүзүңгө чедир бүрүн камгалап алгаш улуг чедириниң чедип алган. Ол районун «Кызыл сылдыс» колхозунун улуг чылгычы эш Навык 145 бөлериң кулунарын бүрүн доруктуруп алган.

Өвүр районун «Торгалыг» колхозунун улуг чылгычы эш Базыр-оол бодунга быжыглаан бе бүрүзүндөн кулун ап тургаш, 89 кулун камгалап алган. Ол ышкаш Чаа-Хөл районун «Бурунгаар» колхозунун чылгычы эш Кечилек 90 кулуну, Каа-Хем районун «Октябрь 30 чыл ою» колхозунун чылгычы Эдекей 52 кулуну бүрүн камгалап алган. Бо ышкаш хөй кулуннар өстүрүп алган 18 кижини Бүгү-эвилдизин көдээ ажил-агый делгелгезинче чорударына белеткээ.

Ажилчы чоннарын депутаттарыны Тыва область Советинин бадылааны 1952 чылда областың колхозтарына чылгы мал ажылын хөгжүдөринин планында дыка улуг сорулгаларны айтып турар. Чүл дизе, чылгы малды тарып боозадырының чагыс-аай хевирлиг 5 пунктларын тулар, оларга 2000 мал кирер 50 санын тудууларын кылыр. Өске областтардан дон болгаш бүдөнөчү уксааларын 34, чөлөр уксааның 6 үрелиг аскырларын колхозтарга келдирер, күрүнениң аът кажазына 20 аскырларын келдирер, оон иштинде орловтун чөлөр уксаазы 5, Тыванын чүк тырттар малының 22, дон болгаш бүдөнөчү уксааларын 8, шупту 30 үрелиг аскырларын колхозтар аразына салдылаар.

340 санын үрелиг анык малдарын өстүрер, оон иштинде бо чылын төртүңгөр кулуннар 165 болур. 750 бөлери тарып боозадыр. 3500 ажыг бөлери үрелиг аскырлар-биле эдериштирер. Малдын үрелиг шынарын илеридери-биле 1200 ажыг чылгы малдын даштык хевириниң шиптирилгелерин чорудар. Үрелиг чылгы мал ажылынын 5 фермаларын болгаш бараанын мал ажылынын 24 фермаларын организациястаар.

Кызыл хоорайның чанынга областың ипподомунуң болгаш күрүнениң аът кажазынын заводунун тудуун кылыр. Чылгы малдын область делгелгезин, аът спортунун маргылаазын болгаш областың чүк тырттар малдарын шенелдизин бо чылга база чорудар. Оон ынай чылгы мал ажылының кадрларын белеткээр талазы-биле улуг хемчеглер туруп турар.

Областың чылгы малын өстүрүп сайзырадыр талазы-биле бо айтык хемчеглер улуг организациястыг болгаш күженишкинин ажылды негеп турар. Областың көдээ ажил-агый органны, зооветспециалистер болгаш колхозчу малчынар бо сорулгаларын чедириниң күөсөдөр дээш эрестиг ажилдаар ужурулуг.

К. МАТВЕЕВ.

Мал өстүрер планын күүсеткен

Кызыл районун Көк-Тейде «Совет Тыва» көдээ ажил-агый артели (даргазы эш Нурсат) колхозтун ниитилештирген мал ажылын хөгжүдүп сайзырадыр талазы-биле сөөлгү үдөө элээн чедириниң илери болуп турар. Колхозта малдын дөрт фермаларын тургускан. 1951 чылдын январь үчүндө турганынга деңизерге колхозтун малы 107 хуу өзүлдөм болган.

Колхоз 1951 чылда мал өстүреринин күрүнө планын ниитизин-биле сес хуу ажыр күүсеткен, оон иштинде чылгы малды 114 хуу, инек малды 128 хуу, хөй болгаш өшкүнү 101 хуу күүсеткен. Колхозта төрүүр кыс мал-

дарнын кызыраар чорун өзөзжөн. Эрткен чылын бөлериң 1 хуузу, хөй болгаш өшкүнү 2,5 хуузу кызыраан, ынчаарга инек малдын кызыраар чоруну чок болган.

Мал ажылы дээш боттарынын бүгү күштерин үндүрүп, ак-сеткидиг ажилдап турар эштер колхозта өзөш эвес. Колхозтун чылгы мал каларчылары эштер Оюн Шагдыр, Минчей-маа олар төрөөн 64 бөлериңден 64 кулунарын бүрүн камгалап, өстүрүп алганнар. Хөй каларчызы эш Кунгаалый төрөөн 264 хөйларынын чурттанарын бүрүн менди камгалап алган.

Колхоз 800 ажыг баш хөй кирер

ийи чаа кажазаларын тудуу алган болгаш үш эрги кажазаларын септеп алган. Оон аңгыда 80 ажыг баш инек кирер чагыс-аай хевирлиг бир кажазаны болгаш 50 аът кирер база бир кажазаны тудууларын ам доозадырының кырында турар. Колхоз 15 чуртталга бажынарына тудуу дооскан болгаш оларнын чедизинде хөб быжыраар орус печкаларын салган.

1952 чылда колхозтун ниитилештирген мал ажылын хөгжүдөр дээш колхозчу малчынар чаа күш-биле ажилдап турар.

А. КУНГАА.

Сүт-Хөл районда малдын байдалы

Сүт-Хөл районда кыштың байдалы эки болуп турар. Шээр болгаш мыйыстыг бода малдар төрүп эгелдөө. Районда төрөөн бүгү-ле малдарын оолдарын колхозчу малчынар бүрүн камгалап ап турар. Бора-Тайга сумуда Сталин аттыг колхозтун хөйжулары Арган-оол, Амыяа, Алдан-Маадыр сумуда

Калинин аттыг колхозтун хөйжуу Лажы-Доржу болгаш Улуг-Алаакта Жданов аттыг колхозтун хөйжуу Дамба, Адар-оол олар төрөөн малдарын чаш оолдарын эки ажаап доруктуруп турар.

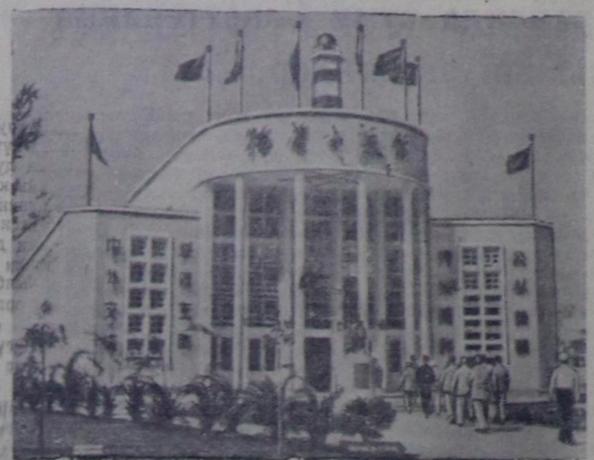
Районун колхозтарында мал чөмниниң курламыры четчир хемчээлдиг бар болгаш ылаңгыя төрөөн

малдарга немелде чөмнерин берип турар. Оон ынай Сталин аттыг, Калинин аттыг колхозтарда чазагаларын белеткеп турар болгаш ында мал кажазаларын септелгезин кылып база чаа кажазаларын туткан.

С. СЕРИҢ-ООЛ.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинин кудумчузу, бажы 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыссалгалыг редактортун кидистериниң—3—88; харыссалгалыг секретарының, — 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажил-агый, — 4—62; харыссалгалыг редактортун орадакчызының, партия амдыралының, културга, болгаш уран-чүгүл Улеттүр болгаш транспорт, чагаа кидистериниң—3—68; иштиги информация, бухгалтерияныч—3—65.

Улус демократиязының чурттарында

Кыдат Улус Республикасы садыг талазы-биле дыка улуг чедириниң илери болган. Хөй-хөй хоорайларда садыг-үлеттүр, көдээ ажил-агый делгелгелерин болгаш ярмаккаларын организациястаан. Ол чорук хоорайлар биле суурлар аразына бараан саарылгазын экижидеринге дузалаан. Кантонда садыг-үлеттүр болгаш көдээ ажил-агый делгелгезин бир миллион ажыг кижиге көргөн. Кантонун делгелгезин оон павильоннарында 68000 ажыг көргүзүлгени чыгган, ол көргүзүлгөр Муруну Кыдаттын үлеттүрлүг бүдүрүлгелеринин болгаш көдээ ажил-агыйның продукциялары болуп турар.

Чурукта: Кантонда делгелгениң павильоннарының бирээзи. СЭТА-ның прессклишези.

Кыдат Улус Республиканың аныктарының уран-чүл ансамблиниң Бухарестиде ойнап турары

БУХАРЕСТ. Аныктарының болгаш студентилерин Бүгү-делгелгез фестивалының лауреады — Кыдат Улус Республика аныктарының уран-чүл ансамбли Бухарестиде үлүг чедириниң ойнап турар. Август 23 аттыг аар машина тудуу заводунга болгаш Гривница Рошинең демир орук мастерскаларының клубунга ансамблдин концерттерин мун-мун ажыкчынар көргөдөр. Улуг кыдат улустун төлээлчилеринге көрүкчүлөр изи-биле байыр чедирип турар. Кошерттер кыдат болгаш совет улустарын найыралының көргүзү апарган.

Август 23 аттыг заводка концерт мурунуга чүве чугаалааш, ансамблдин удурткучу Жень Хун мынча дээш: Бис Румынияга чүгө концерттер көргүзөр дээш эвес, харын тайбын, демократия болган социализм дээш кыдат улус-биле демниг демесежиң турар күш-жымалчы румын улуска Кыдаттын ажилчы чоннарын ынакшылап илеридер дээш келген бис.

Ансамбль Сталин хоорайга, Решиче болгаш өске-даа хоорайларга баар.

(СЭТА).

Венгр-совет найыралдың айы

БУДАПЕШТ. Венгрияда венгр-совет найыралдың айы улуг чедириниң чоруп турар.

Совет культура ажилдакчыларының төлээлериниң баштыны академик К. И. Скрябин мал эмнеделгезин болгаш кадык камгаладып институттарына чоран, анаа эртем ажилдакчылары-биле, тускай эртемнигер-биле беседалар кылгылаан. Сталинчы шанналыг лауреады Галина Николаевна венгр чогаалчылары-биле ужуражышкыны болган. Бодунуң чогаалчы оруун дугайын, «Бастырылга» деп чогаалын канчаар бижиң турганын дугайын, база эзелеп чорур чогаалчыларга сурагыл совет чогаалчыларын көргүзүп турар дузаламчызының дугайын эш Николаева чугаалаан.

ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаты, Калинин хоорайның пеставычызы М. В. Волконская элээн хөй пеставыч бүдүрүлгелеринге барган. Будапештинин «Книстек»

деп фабриказынга В. Волконская бодунуң ажылынын методун бир станокка ажилдап тургаш көргүскен. УССР-ниң Дээди Советинин депутаты, Сталинчы шанналыг лауреады, хөмүр даш комбинатының машинизи В. П. Кучер шакталарже кирип турган. «План» деп хөмүр даш уургайыга эш Кучер хөмүр даш комбинатының бүдүрүкчүлүг канчаар улгайтыр болурун көргүскен.

Венгр ажилчы чоннар-биле совет төлээлерин кижигүнери — Москванын «Кожизделие» деп фабриказынын цех начальниги Ф. М. Кузнецов, архитектор Г. М. Орлов, МТС директору М. А. Бухин болгаш өскелер-даа ужурашканнар.

Уралдың улустун хөйүнү ири, совет артистериниң концерттери, а ол ышкаш совет кино-чуруктарының фестивалдары Венгрияда улуг чедириниң эртин турар.

(СЭТА).

Гогольдун хүнеринге Румынияда белеткелдер

БУХАРЕСТ. Н. В. Гогольдун өлгениңден бээр чүс чыл болганынга белеткел бүгү Румынияда илеткел чоруп турар. Бүдүрүлгелерде, албан черлеринде, суурларда болгаш МТС-терде улуг орус чогаалчынын амдыралынын болгаш чогаалынын дугайында илеткелдерин, беседаларын эртирип турар. Бухарестинин «Атенеул Ромы» деп залында Гогольдун чогаалынын дугайында илеткел болган болгаш улуг чогаалчынын чогаалдарындан тургускан литературалыг концерттер болган.

Бухарестинин И. Л. Караджал аттыг күрүнениң шии театрынга «Ревизор» болгаш «Ойбакчылар»

деп шиилериниң көргүзүүгө белеткенип турар.

«Карта Руса» деп ном үндүрер чер Н. В. Гогольдун портретин хөй тиражтыг кылдыр үндүргөн. Аллардыг румын скульптор, күрүнө шанналыг лауреады Б. Карадже Н. В. Гогольдун дүрү-хевирин кылдыр ажылын дооскан. Ол чүүлүмарт 4-те Бухарестиге ажыдаар деп турар улуг орус чогаалчыга хамаарыштырган делгелгеге салыр. Чуртун театрларынын, библиотекаларынын, клубтарынын хөй кезинде Н. В. Гогольдун амдыралын болгаш чогаалын көргүзүп турар делгелгелерин, фото чуруктарын организациястап турар.

(СЭТА).

Албанияда часкы тарылгага белеткел

ТИРАНА. Бүгү чуртта часкы тарылгага белеткел чоруп турар. Часкы тарылгага белеткел эрткен чылга бодаарга дыка организациястыг чоруп турар. Февральдың 15-те тракторлар септээрин бүрүн дооскан. Ол ышкаш көдээ ажил-агый машиналарынын септелгези база доозулган. Бо чылын часкы тарылганың үезинде МТС-тер 39 муң гектар черлерин, азы эрткен чылга бодаарга оон 37,5 хуу хөйүнү ажилдап кылдыр.

Бо чылын техниктиг культураларын тарымырыңче онза улуг кичээнгейин салып турар. Хөвөн тарымыр шөлдүн хемчээли эрткен чылдагызындан 12,6 хуу улгадыр, чигир свеклазының — 13,7 хуу улгадыр. Часкы тарылганы эки шынарыл эртирер сорулга-биле көдээ ажил-агыйның удурткучу ажилдакчылары чер ажылынын министерствозун чанында тургускан тускай семинарларын эрткен.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиязының Кол командьлалының дыңдады

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказынын улустун армиязынын Кол командьлалынын февраль 27-де медээлээни болза, бүгү фронттарга барыны фронттун тус-тус участоктарына америк-аңгли эжелекчилер болгаш лисымынчы шериглер танкаларында болгаш артиллериянын деткимчези-биле улустун армиязынын кезектеринин болгаш кыдат эки-турачыларының камгалаш шугумунче атакалар чорударын орадалаша-даа улуг чидирилгелерге таварышпашан, ойтур шактырган. Өске фронттарның тус-тус участоктарына артиллерия амдышкынары болуулан.

Февральдың 27-де Улустун армиязынын кезектери болган дайынның самолёттары кедеп адар адыгы-аңчыларның отрядтары дайынның дөрт самолёттарын аңдара аткан. (СЭТА).

Соцгу Вьетнама дайын чорудулгазы

ШАНХАЙ. Вьетнамын информация агентилелиниң Соцгу Вьетнамадан дамчыдып турары болза, 1951 чылдын ноябрь 25-тен 1952 чылдын февраль 13-ке чедир үш айларын дургузунда Соцгу Вьетнама Кызыл хеминиң солагай талакы эрзинге болган тулчуушкуннарга Вьетнамын Улустун армиязынын шериглери дайынның 5 муң хире солдаттары чок кылган болгаш тудуу алган. Француз болгаш чаа шериглериниң 30 ажыг туруштары чок кылган болгаш эжелеп алган. Улустун шериглери Ханойн мурунуу барынын талазында Хоа-Бинь фронттуңга дайынны бүзүлөп, оларны чылча шаап турар үдөө дайынның тылынга, бүгү Соцгу Вьетнама партизан тулчуушкуннары калбарган. Партизаннар дайынга улуг чидирилгелери таварыштырган. (СЭТА).

Делегейиң экономика чөвүлө хуралында Индонезияда белеткел

ДЖАКАРТА. Москвага болур делегейиң экономика чөвүлө хуралын чымдырап талазы-биле Индонезиянын Белеткел комитетин тургусканын дугайында Антара агентилели медээлэп турар. Комитеттин даргазына Индонезиянын салгы палатазынын секретары Сухяр Теджесукмана томуйлаткан. Оон дузалакчыларына Антара агентилелиниң удурткучу Адам Малик болгаш орук-харылаа министрствозунун ажилдакчысы Тахно Таиб, комитеттин секретарына Судармо олар томуйлатканнар. (СЭТА).

Тунисте Француз колонийжилериниң эр-атааныг чоруктары

ПАРИЖ. Тунисте байдал дүшкүрлүг хөвөөр турбушан деп Парижтин эртенги солуннары февраль 21-де дыңаткылаан.

«Арытлаашкын» талазы-биле Сфакс болгаш Сус хоорайларын районнарынга чоруткан — сөөлгү ажилдың үезинде 139 тунис патриоттар тутуруп хоругаттырган деп «Либерасьон» солун бижеэн.

Тунистин кадык камгалаа министр Бен Салемин чазак дыңнадынын «Юманите» солун парлап. Газерка хоорайга француз солдаттарын араатанзыг өзү-биле өлүргени дөрт бичин тунис уругдары аттарын ол дыңнадында чугаалап турар. Ол бичин уруглар чагыс хар-даа четпез. Беш айлыг бичин уругту француз өлүрүкчүлөр незиниң холундан ушта тырткаш, черге чылча шаап өлүргөдөр. База бир бичин уругту француз солдат сапы-биле черге чышыр депсең каапкан деп дыңнадында чугаалап турар. Ол кижиге дүрү чок кем буруулуг херектери француз командьлалдын дужаалын өзүгаар, француз чазактың айтышкынын күүсөдери-биле үүлдөп турар деп «Юманите» бижеэн. (СЭТА).

Индияда коммунистерни тудуу хоругдуп турар

ДЕЛИ. «Кросроудс» деп солунун медээлэп турарын өзүгаар алырга, Индияның коммунисттиг партиязынын Барыин-Бенгалтиг организацияларынын алдардыг ажилдакчылары Тушар, Чатердиг, парламентариге соңгутурган Галеш, Гхощ, Биной, Чоудхури болгаш хоойлу үндүрер органга соңгутурган доктор Ренсенен олар база катап кара-бажында хоругаттырган. (СЭТА).

Харыссалгалыг редактортун орадакчызы Д. О. БЕГЗИ.